

Dokážeme víc, než si myslíme:
Zážitkový program pro žáky 3. - 5. ročníku ZŠ
(2x8h ve škole)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

1	Vzdělávací program a jeho pojetí	3
1.1	Základní údaje	3
1.2	Anotace programu.....	4
1.3	Cíl programu	4
1.4	Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu.....	4
1.5	Forma	6
1.6	Hodinová dotace	6
1.7	Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny.....	6
1.8	Metody a způsoby realizace	7
1.9	Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace	7
1.10	Materiální a technické zabezpečení	10
1.11	Plánované místo konání	10
1.12	Způsob vyhodnocení realizace programu v období po ukončení projektu.....	10
1.13	Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu	11
1.14	Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití.....	12
2	Podrobně rozpracovaný obsah programu.....	12
2.1	Tematický blok č. 1, odpoledne 1. den, poznávací a komunikační aktivity – 4,05h.....	12
2.2	Tematický blok č. 2, večer 1. den, komunikace a společné řešení problematických situací – 3,35 h.....	19
2.3	Tematický blok č. 3, dopoledne 2. den, Důvěra a odpovědnost za celek – 4, 25 h.....	22
3	Metodická část	33
3.1	Metodický blok č. 1, odpoledne 1. den, poznávací a komunikační aktivity – 4,05h.	33
3.2	Metodický blok č. 2, večer 1. den, komunikace a společné řešení problematických situací – 3,35 h.....	45
3.3	Metodický blok č. 3, dopoledne 2. den, Důvěra a odpovědnost za celek – 4,25 h.	49
4	Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu.....	65
5	Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů	77
6	Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi	79
	Zpráva o ověření programu v praxi.....	79
	Závěrečná	79
7	Příloha č. 4 - Odborné a didaktické posudky programu	89
8	Příloha č. 5 - Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu	89
9	Nepovinné přílohy	89

1 Vzdělávací program a jeho pojetí

1.1 Základní údaje

Výzva	Budování kapacit pro rozvoj škol II
Název a reg. číslo projektu	Demokracie zážitkem; CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_32/0008093
Název programu	Dokážeme víc, než si myslíme
Název vzdělávací instituce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Adresa vzdělávací instituce a webová stránka	U Železné lávky 557/6, 118 00, Praha 1 http://www.skolaprodemocracii.cz/
Kontaktní osoba	Mgr. Petr Bureš, petr.bures@cedu.cz
Datum vzniku finální verze programu	22. 6. 2019
Číslo povinně volitelné aktivity výzvy	Aktivita č. 7 – Kompetence pro demokratickou kulturu
Forma programu	Ve škole
Cílová skupina	Žáci 3. – 5. ročníků ZŠ
Délka programu	2 x 8 hodin
Zaměření programu (tematická oblast, obor apod.)	Podpora rozvoje kritického myšlení s cílem chránit děti a mládež před manipulací vedoucí k rizikovému chování, podpora aktivit vedoucí k aktivnímu osobnímu rozvoji a k ochraně zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické).
Tvůrci programu	Mgr. Petr Bureš
Odborný garant programu	Mgr. Petr Bureš
Odborní posuzovatelé	Mgr. Jan Froněk, Ph.D. a Mgr. Jaroslav Novák

1.2 Anotace programu

Program je určen žákům 3. - 5. ročníků. Právě tato věková skupina je často podceňována v tom, že jsou na rozvoj demokratických kompetencí „ještě příliš malí“. Ukazuje se však, že tito žáci jsou naopak velmi připraveni na přebírání odpovědnosti, na rozvoj respektu ke druhým i na posilování vlastní sebedůvěry. Díky rozvoji těchto postojově-dovednostních kompetencí žáci budují základy vlastního občanského postoje. Tento zážitkový program v žácích „startuje“ chuť zajímat se o školní společenství a participovat na rozhodování.

1.3 Cíl programu

- Účastníci programu díky zážitkovým aktivitám zaměřeným na aktivní naslouchání zlepší své komunikační dovednosti.
- Účastníci programu posílí schopnost čelit výzvě a přebírat odpovědnost za své okolí.

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

K. k učení

Pravidlo „plachého jelena“ uvedené na začátku programu slouží žákům k vlastní regulaci hluku během realizace programu. Je naplněna klíčová kompetence k učení - „slušně požádá spolužáky v bezprostředním okolí, aby se ztišili, pokud potřebujete klid; respektujte, když stejný klid potřebují naopak oni“.

Ve třetím bloku dopoledního programu druhého dne s žáky procvičujeme vhodné formy žádosti o požadované změny. Jedním z doporučení je, dobře se dohodnout s daným člověkem na příhodném čase schůzky či sdělení. Tato aktivita naplňuje kompetenci – „potřebuje-li se poradit, dohodne se na podmínkách (místo, čas, doba trvání), pokud dotyčná osoba (spolužák, učitel, jiný dospělý) nechce či nemůže ihned.

V prvním bloku odpoledního programu žáci realizují skupinové a kooperační aktivity. Na závěr těchto aktivit (a nejen v těchto aktivitách) následuje reflexe činnosti a procesů, které se ve skupině při řešení udály. Tímto je naplněna klíčová kompetence – „jednoduše popíše, jak pracoval na určitém úkolu, co ho bavilo, co se mu dařilo, co se mu nedařilo nebo v čem udělal chybu. „

Ve třetím bloku dopoledního programu jsou žákům ukázány (a žáci si následně sami procvičí) vhodné a nevhodné formy chování při komunikaci. Následuje reflexe s otázkami na využití těchto doporučení v jejich reálném životě. Je naplněna kompetence – „formuluje, jaký význam má získaná informace pro běžný život a propojuje nově získané informace s předešlými zkušenostmi.“

K. k řešení problémů

V prvním bloku odpoledního programu žáci řeší skupinové a kooperační aktivity. Jako skupina musí přijít na vhodné řešení problému a shodnout se na strategii řešení. Tím je naplněna klíčová kompetence- „určí, čeho se problém týká“, „odhadne, co způsobuje problém“ a „navrhne možnosti, které by při řešení mohl použít. „

Ve třetím bloku dopoledního programu získají žáci informace o vhodných a nevhodných způsobech chování při komunikaci. Následně si zkouší v inscenačních metodách aplikaci nabytých znalostí. Tímto je naplněna kompetence „vybírá vhodnější řešení z navržených možností a obhájí je“.

K. komunikativní

Ve druhém bloku večerního programu v aktivitě Životopis žáci prezentují před celou skupinou daný text. Na závěr probíhá zpětná vazba od spolužáků - co by měli při prezentaci dělat jinak a co se jim naopak dařilo. Tím je naplněna kompetence – „souvisle a zřetelně vypráví krátký příběh nebo popisuje jednoduchou situaci, uvědomuje si přítomnost posluchačů“, „mluví nahlas a zřetelně, přímo k adresátům, „řeč těla slouží sdělení“.

Ve třetím bloku dopoledního programu získají žáci informace o vhodných a nevhodných způsobech chování při komunikaci. V inscenačních scénkách řeší žáci prožité situace s nově nabytými zkušenostmi a znalostmi. Zamýšlí se a řeší, jak by nyní mohli vyřešit stejnou situaci jinak. Tím je naplněna kompetence – „přemýšlí o názorech druhých (chce je slyšet, není k nim hluchý) a respektuje, že mohou mít názory odlišné od jeho“; „přijme, když druhý nesouhlasí s jeho názorem (nezlobí se na něj pro jeho názor). „

Ve třetím bloku dopoledního programu získají žáci informace o vhodných a nevhodných způsobech chování při komunikaci. Lektori žákům představují princip „Já – sdělení“. Tím je naplněna kompetence k „používá tzv. JÁ-SDĚLENÍ“

K. sociální a personální

V prvním bloku odpoledního programu žáci řeší skupinové a kooperační aktivity. Žáci přicházejí na to, že nejprve se musí vzájemně vyslechnout, probrat návrhy řešení a úkol realizovat. Při závěrečné reflexi každého úkolu zazní otázka na role a jejich rozdělení ve skupině. Tím je naplněna kompetence „než začne pracovat, probere vlastními slovy s ostatními ve skupině zadaný úkol, a „rozdělí si ve skupině role, které jsou v zadání vymezeny, případně použije známé role“. Během reflexe se naplní i kompetence „navrhuje, co by se příště mělo dělat jinak“.

Ve druhém bloku večerního programu, v aktivitě Životopis, skupina po skončení aktivity doporučuje mluvčímu, co by měl příště dělat jinak a naopak za jaké chování při prezentaci mluvčího oceňuje. Tím je naplněna kompetence „vyslovuje své ocenění nápadů a práce druhých“.

Ve čtvrtém bloku odpoledního programu se realizuje aktivita „Přechod třídy“, která je často náročná na zvládání frustrace žáků. Reflexe je vedena s ohledem na neshazování viny za neúspěch na druhé. Tím je naplněna kompetence – „při potížích nebo nezdaru neshazuje vinu na druhé.“

K. občanská

V prvním bloku dopoledního programu v aktivitě „Kde bych chtěl být, když ne tady“ a v aktivitě „Co máme společného“ žáci vyjadřují své osobní názory a pocity. Skupinu vedeme k vyslechnutí mluvčího a ke vzájemnému respektování. Tím je naplněna kompetence – „vyslechně názor druhých až

do konce, zdržuje se odsuzujících komentářů, neposmívá se“ a také „emocím druhých se neposmívá, nedělá opovrhlivé poznámky.

Ve čtvrtém bloku odpoledního programu druhého dne v aktivitě „pozvání ředitele školy“ žáci rozhodují, jaká témata vyberou pro představení školy ředitelovi. Tím je naplněna kompetence „za pomoci učitele žák ve skupině posuzuje, zda má dost informací k tomu, aby se mohl rozhodnout.“

Kompetence pracovní

V prvním bloku odpoledního programu žáci řeší skupinové a kooperační aktivity. Musí si ve skupině naplánovat dílčí kroky ke splnění daného úkolu. Tím je naplněna kompetence „naplánuje s pomocí učitele dílčí činnosti nutné ke splnění úkolu“.

1.5 Forma

Co se týče organizační formy realizace programu, lze program realizovat ve dvou časových formátech:

1. formát – žáci spí doma a odcházejí po prvním dni kurzu domů.

Oba dva dny žáci začínají se začátkem vyučování ve škole. Po prvním dni kurzu odcházejí žáci domů a přicházejí druhý den na druhý den realizace.

2. formát – žáci přespávají ve škole.

První den kurzu začíná po vyučování. Po skončení prvního dne žáci přespávají ve škole a druhý den se začíná ráno.

Tento formát jsme realizovali dvakrát a doporučujeme ho více, než formát první.

Tento program využívá zejména skupinové a kooperativní formy práce. Dále je celý program založen na zážitkové pedagogice, která využívá tři hlavní prvky: Cíl – aktivita – reflexe. Při vedení reflexe by měl lektor či učitel vědět, jaké téma chce vytěžit. Volba témat by neměla být náhodná, ale měla by korespondovat s cíli celého kurzu nebo tematického bloku. Z tohoto důvodu můžeme opakovat stejné hry – programové prostředky – ale díky reflexi můžeme mít jiné výstupy.

Při většině aktivit využíváme rozdělení žáků do menších skupin. Při reflexích využíváme kruhového uspořádání místnosti.

1.6 Hodinová dotace

Tento program má celkovou dotaci 16 hodin a je rozdělen na dva dny po 8 h. Jedna hodina rovná se 45 minut.

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny

Předpokládaný počet účastníků je 25 – 30 žáků. Cílovou skupinou jsou žáci 3. a 5. ročníků základní školy.

1.8 Metody a způsoby realizace

Tento zážitkový kurz využívá zejména aktivizační výukové metody – diskuzní metody, řešení problémů a didaktické hry. Těžištěm jsou kooperativní a skupinové metody. Důraz se klade na vedení reflexe po aktivitě. Vycházíme z Kolbova cyklu učení -> akce (zážitek, zkušenost) -> zhodnocení (Co jsme dělali dobře? Co se nedařilo?) -> Plán pro příště? (Jak budeme postupovat příště?) -> další akce. (Klíčení: Příběh a řemeslo. Ed. Zuzana Andresová. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013, 116 s. ISBN 978-80-905502-1-6.

Důležité je sledovat více proces než samotný cíl aktivity. To, zda se podařilo dosáhnout stanoveného cíle aktivity, či zda se ji podařilo vyřešit, není zas tak podstatné. Podstatnější je důsledná reflexe kroků, které skupina či jednotlivci udělali během řešení problematické situace.

Na závěr metodiky jsme vložili tzv. vzpruhy. Jsou to drobné aktivizující hry, které doporučujeme zařadit, pokud jsou žáci unavení či opadáva pozornost.

Některé konkrétní aktivity či metody se objevují ve více programech pro žáky. U některých (seznamovací, aktivizační, rozechřívací, ad.) je to dáno tím, že jejich efektu je zapotřebí u takřka všech prožitkových vícedenních aktivit. U jiných (skupinové problémové úkoly, simulace, kooperativní aktivity) je jejich opakované zařazení způsobeno tím, že je pro ně klíčový způsob vedení reflexe po aktivitě, která může být zaměřena rozličným způsobem (na role ve skupině, na konkrétní proces, na skupinovou dynamiku, na způsoby komunikace, apod.). Ta samá aktivita může být tedy vedena s důrazem na jiné aspekty, které se v jejím průběhu objeví a pojmenují v procesu zpětné vazby.

Program se dá realizovat bez přespání ve škole – pak začíná první den ráno a žáci po prvním dni konání odcházejí domů. Druhý den přicházejí ráno na další den programu.

Díky ověřování doporučujeme variantu programu s přespáním ve škole. Společně strávený čas, kdy žáci nemají program, přispívá ke stmelení skupiny a ke společným zážitkům.

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Tematický blok č. 1, odpoledne 1. den, poznávací a komunikační aktivity – 4,05 h.

Tímto blokem začíná celý program. Na začátku programu žákům představíme organizační strukturu kurzu a seznámíme je s pravidly chování. Dále jsou zařazeny aktivity k přeladění na programovou linku, práce s názvem programu a hledání společných věcí ve skupině. Na závěr bloku jsou zařazeny kooperační aktivity, ve kterých si žáci nastavují pravidla pro vzájemnou komunikaci ve skupině. Celkovým cílem je nastavení oboustranné respektující atmosféry.

Téma č. 1 organizační náležitosti a společné naladění – 45 min.

V prvním tématu žáky přivítáme, řekneme organizační náležitosti a uvedeme aktivitu k přeladění na program kurzu.

Seznam aktivit v prvním tématu je následující:

- Přivítání, časová organizace kurzu, rozdání jmenovek – přivítání a předání informací k organizaci kurzu.
- Pravidla chování na kurzu – seznámení žáků s pravidly chování na kurzu.
- Vzpruha – jelikož žáci delší dobu sedí, tak je zařazena drobná aktivizující hříčka.

- Kde bys chtěl být – aktivita sloužící k postupnému ladění žáků na program. Žáci pojmenovávají, kde by nejraději byli, kdyby nemuseli být na programu.

Téma č. 2 Uvědomění si názvu programu a skupinová spolupráce a komunikace ve skupině – 140 min.

Tento blok je zaměřen na uvědomění si názvu kurzu (Dokážeme víc, než si myslíme). Na uvědomění si situací, kdy se žáci nebo někdo v jejich okolí, musel překonat. Dále jsou aktivity zaměřeny na podporu tmelení skupiny, vzájemné spolupráce a komunikace.

Seznam aktivit:

- Evokace názvu programu – vstup do práce s tématem kurzu. Společné sdílení toho, kdy jsme se museli my nebo někdo z účastníků programu překonat a dokázat víc, než jsme si původně mysleli, že zvládneme.
- Co máme společného? – žáci hledají ve skupině, na čem se jednomyslně shodnou.
- Dokážeme víc, než si myslíme – práce s názvem programu po stránce skupinové.
- Kooperační a skupinové aktivity – aktivity, ve kterých se musí skupina společně domluvit na postupu řešení.

Tematický blok č. 2, večer 1. den, komunikace a společné řešení problematických situací – 3,35 h.

Večerní blok je věnován hlubšímu individuálnímu poznání žáků a řešení skupinového úkolu, ve kterém žáci využijí a procvičí si nabyté zkušenosti z předchozího bloku. Dále pokračujeme v tématu překonávání se při aktivitě Člověče nezlob se. Večerní blok uzavírá reflexe celého dne.

Téma č. 1 bližší poznání a řešení skupinového úkolu – 90 min.

Večerní blok zahajujeme aktivitou Životopis, ve které dobrovolník odpovídá přede všemi žáky na připravené otázky týkající se jeho rodinného života a jeho oblíbených činností nebo věcí. Tato aktivita je opakovaně vkládána do programu tak, aby se stihli vystřídat všichni žáci, kteří mají chuť odpovídat na otázky. Pokračuje se aktivitou „Vajíčko“, kdy je úkolem skupiny vytvořit z nabídnutého materiálu takovou ochranu na syrové vajíčko, aby se nerozbilo při pádu z několika metrů. Skupina se musí domluvit na společném postupu.

Seznam aktivit:

- Životopis – individuální prezentace informací o sobě.
- Projekt Vajíčko – tvorba ochrany na syrové vajíčko.

Téma č. 2 překonání se a reflexe dne – 80 min.

Člověče nezlob se, je aktivita, ve které se překonává obava ze vzájemné blízkosti a doteků. Následuje pokračování Životopisu a den se ukončuje reflexí programu prvního dne.

Seznam aktivit:

- Člověče nezlob se – překonávání obav ze vzájemné blízkosti.
- Životopis – individuální poznávání žáka.
- Reflexe – ohlédnutí za celým dnem.

Tematický blok č. 3, dopoledne 2. den, důvěra a odpovědnost za celek – 4,25 h.

V tomto bloku žáci pojmenují témata, která se jim na škole líbí, co by chtěli změnit a co by uvítali ve škole nového. Přichází nácvik situací, jakou formou tato témata prosazovat, na koho se obrátit a koho do prosazování témat zapojit. Latentním tématem je podpora v tom, že dokážeme víc, než si myslíme.

Téma č. 1 Ranní ladění – 45 min.

Ráno je zaměřeno na ohlédnutí se za včerejším dnem a pokračování v Životopisu.

Seznam aktivit:

- Ohlédnutí za včerejším dnem – cílem je zajistit naladění žáků na dnešní den a také zjistit, jaké dojmy, pocity, myšlenky mají ze dne včerejšího.
- Životopis – pokračujeme ve vzájemném poznávání.

Téma č. 2 Skupinové úkoly a témata změny- 105 min.

V tomto tématu prohlubují žáci vzájemnou spolupráci ve skupině. Nejdříve se zamyslí nad tématy, co se jim ve škole líbí, co by chtěli změnit a co by mělo přijít. Pokračuje se v aktivitě skupinové žonglování, aby si žáci připomněli téma společného úsilí. Cílem je udržet míček co nejdéle ve vzduchu. Zakončujeme téma aktivitou tichá pošta, aby si žáci uvědomili, že pokud budou předávat informace o změnách ve škole, tak je dobré si vše zaznamenat, než se spoléhat na vlastní paměť.

Seznam aktivit:

- Co bychom chtěli změnit – vygenerování témat pro nácvik prosazení změn ve škole.
- Skupinové žonglování – udržet tři míčky co nejdéle ve vzduchu.
- Tichá pošta – předávání příběhu nebo pohybu ve skupině.

Téma č. 3 Nácvik vhodné komunikace – 65 min.

Žáci pracují s tématy, které vygenerovali v aktivitě „co chceme změnit“. Cílem je nacvičit, co je vhodná forma prosazování a na koho se s požadavky obrátit.

Seznam aktivit:

- Bílá tvář – evokační scénka do tématu vhodná a nevhodná komunikace.
- Procvičení vhodné formy komunikace – pojmenovávání vhodné a nevhodné formy komunikace a prosazování požadavků.
- Procvičení vhodné formy komunikace – nácvik žáků.

Tematický blok č. 4, odpoledne 2. den, zvnitřnění prožitého a reflexe programu – 3,15 h.

V posledním bloku zažijí žáci simulaci jednání s ředitelem školy, na kterém mu budou prezentovat své požadavky. Dochází tak k využití nacvičených forem komunikace. Pokračujeme v bližším poznávání spolužáků. Program by měl vyvrcholit silným skupinovým úspěchem v podobě přechodu třídy. Na závěr následuje reflexe druhého dne a celého programu.

Téma č. 1 Využití nacvičených forem komunikace a bližší poznávání spolužáků – 80 min.

Žáci zažijí simulaci jednání s ředitelem školy, na které využijí veškeré nabyté dovednosti ve vhodné formě sdělování svých požadavků. V této aktivitě je nutné žáky podpořit, aby se nebáli zjistit od spolužáků technikou „Co bychom chtěli zjistit“ témata pro změnu ve škole a zorganizovali skutečné setkání s ředitelem školy. Pokračujeme v poznávání svých spolužáků.

Seznam aktivit:

- Pozvání ředitele školy – simulace jednání s ředitelem školy o požadavcích žáků.
- Životopis.

Téma č. 2 Silný skupinový zážitek a ukončení kurzu – 65 min.

Na závěr kurzu žáci prožijí společný skupinový zážitek. Zde je dobré upravovat podmínky hry tak, aby žáci dosáhli cíle. Následuje reflexe dne a celého programu.

Seznam aktivit:

- Přechod třídy – skupinový zážitek v překonání určité vzdálenosti na židlích. Žáci si musejí pomáhat, aby dosáhli cíle.
- Reflexe dne a celého programu – sada otázek, které zjišťují, jak žáci vnímali druhý den programu a posléze celý program.

1.10 Materiální a technické zabezpečení

Flipchartové papíry – 1x blok, fixy na flipchartový papír 4x, jmenovky, lepicí páska 1x, vytisknutá pravidla chování, papíry A4 cca 30 x, propisky na psaní cca 8 x, svazek špejlí 2x, lano na vyznačení kruhu o 2, 5 m 2x, vytisknutá karta na reaktor 2 x, PET lahev 1x, provázky o délce cca 4 m 2x, křída 2x, fixa s navázanými provázky 2x, smotané švihadlo 1x, hrací kostka 1x, tři míčky (tenisáky, nebo florbalové míčky)

1.11 Plánované místo konání

Školní třída a školní areál. Za příznivého počasí lze kurz realizovat celý ve venkovním prostředí.

1.12 Způsob vyhodnocení realizace programu v období po ukončení projektu

Realizace programu je průběžně vyhodnocována za pomoci externího evaluátora, který prostřednictvím strukturovaných rozhovorů sbírá podněty, zpětnou vazbu a další data od účastníků, didaktických konzultantů, lektorů a členů realizačního týmu. Počítáme s tím, že po ukončení realizace projektu proběhne na základě vyhodnocení těchto různorodých dat celková detailní evaluace programu, včetně zaměření se na to, jak takovýto program školám dále nabízet.

1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu

Počet realizátorů/lektorů:

Položka		Předpokládané náklady
Celkové náklady na realizátory/lektory		12400 Kč
z toho	<i>Hodinová odměna pro 1 realizátora/ lektora včetně odvodů</i>	300 Kč
	<i>Ubytování realizátorů/lektorů</i>	1400 Kč
	<i>Stravování a doprava realizátorů/lektorů</i>	1400 Kč
Náklady na zajištění prostor		
Ubytování, stravování a doprava účastníků		8000 Kč
z toho	<i>Doprava účastníků</i>	0 Kč
	<i>Stravování a ubytování účastníků</i>	8000 Kč
Náklady na učební texty		500 Kč
z toho	<i>Příprava, překlad, autorská práva apod.</i>	
	<i>Rozmnožení textů – počet stran:</i>	500 Kč
Režijní náklady		9600Kč
z toho	<i>Stravné a doprava organizátorů</i>	0Kč
	<i>Ubytování organizátorů</i>	0 Kč
	<i>Poštovné, telefony</i>	0 Kč
	<i>Doprava a pronájem techniky</i>	2000 Kč
	<i>Propagace</i>	0 Kč
	<i>Ostatní náklady</i>	1000 Kč
	<i>Odměna organizátorům</i>	6 600 Kč
Náklady celkem		30500Kč
Poplatek za 1 účastníka		1220Kč

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití

www. rvp.cz, <http://www.skolaprodemokracii.cz/metodicka-podpora/demokracie-zazitkem.html>

2 Podrobně rozpracovaný obsah programu

2.1 Tematický blok č. 1, odpoledne 1. den, poznávací a komunikační aktivity – 4,05h.

2.1.1 Téma č. 1 organizační náležitosti a společné naladění – 1 h. (45 min.)

Přivítání žáků, rozdání jmenovek, představení časového rozvrhu dne – 10 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci sedí v kruhovém uspořádání židlí.

Metody

Skupinová.

Pomůcky

Nadepsaný flip s časy a přestávkami.

Žlutá páska na jmenovky či lepící štítky.

Fixy.

Nadepsaný flip s názvem kurzu a mottem kurzu.

Podrobně rozpracovaný obsah

Uvítání žáků, sedí se v kruhu. Žákům se rozdají jmenovky. Dále se žákům představí časový rozvrh dne (dopolední blok, oběd, odpolední blok)

Oznámení názvu PK – DOKÁŽEME VÍCE, NEŽ SI MYSLÍME -> vylepit na viditelné místo.

Oznámení motto: „Něco se ti nelíbí? Tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“.

Představení pravidel – 10 min.

Forma a bližší popis realizace

Kruhové uspořádání židlí. Žákům se představují pravidla na kurzu. Na případné dotazy se ihned odpovídá.

Metody

Skupinová.

Pomůcky

Nadepsaná pravidla na flipovém papíře vylepená na viditelném místě.

Vytisknutá příloha č. 1_pravidla na prožitkovém kurzu_1. blok_odpolední program_1_den.

Podrobně rozpracovaný obsah

Pravidla při aktivitách – 1. Mluví pouze jeden; 2. Nešeptáme; 3. Nasloucháme 4. Pravidlo „STOP“ 5. Nikdo neponižuje druhé; 6. Každý mluví sám za sebe

Bližší vysvětlení pravidel najdete v kap. 3 metodika, nebo v příloze 1 viz pomůcky.

Lektor vysvětluje a ptá se dětí, k čemu si myslí, že nám jednotlivé pravidlo je.

Vzpruha – chytání palců – 5 min.

Forma a bližší popis realizace

V kruhu. Aktivizující hra.

Metody

Skupinová aktivita.

Pomůcky

Žádné.

Podrobně rozpracovaný obsah

Děti stojí v kruhu. Ukazováček pravé ruky mají všichni položený v levé dlani svého souseda po levé ruce. Cílem je na startovací signál chytit ukazováček souseda ve své dlani a zároveň si nenechat chytit svůj ukazováček.

Kde bys chtěl být? – 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci sedí v kruhu. Postupně každý odpovídá na položenou otázku.

Metody

Skupinová, individuální.

Pomůcky

Žádné.

Podrobně rozpracovaný obsah

Každý žák odpovídá na otázku: „Kde bys chtěl být a s kým, když bys nemusel být zde?“ Není žádné omezení v čase, ani v penězích. Po odpovědi žáka mohou zvednout ruce ti, kteří by si vybrali to samé.

Reflexe: Kdo vás nejvíce překvapil a čím? Jaké místo vás nejvíce zaujalo?

2.1.2 Téma č. 2 Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině – 3, 35 h. (140 min.)

Evokace názvu programu – místa si vymění – 15 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci sedí v kruhu. Na vyřčené téma se snaží zasednout místo svého spolužáka.

Metody

Skupinová aktivita.

Pomůcky

Žádné.

Podrobně rozpracovaný obsah

Začneme hrát vzpruhu (ledolamku) místa si vymění ti.... (aktivita je vysvětlena v kap. 3 metodika)

Po několika kolech jde do kruhu lektor a řekne: Místa si vymění ti, kteří... Lektor nechá sednout všechny žáky a sám lektor si přisune židli, aby mohl také sedět. Začíná debata o tématu překonání se, a kdy jsme dokázali něco víc, než jsme si mysleli?

1. Překonali jste se někdy v životě; nebo někdo z vašeho okolí?
2. Co se vám povedlo, na co jste hrdí?
2. Znáte někoho z historie, o kom by se dalo říci, že dokázal více, než si myslel?

Mluví se jednotlivě; Zmínit, že když žák neví, tak je to v pořádku.

Co máme společné? – 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci jsou rozděleni na skupiny po 4 – 5. Ve skupině mají za úkol najít, co mají všichni společného a na čem se jednomyslně shodnou. (např. Kdo má rád zmrzlinu. Kdo má rád palačinky.)

Metody

Skupinová.

Pomůcky

Papíry A4, tužka do každé skupiny.

Podrobně rozpracovaný obsah

Rozdělíme žáky po 4 – 5 do skupiny. Ve skupině mají 8 - 10. minut na to, aby napsali, co mají společného, na čem se shodne celá skupina. Skupina si zvolí svého zapisovatele a mluvčího. Po ukončení první fáze každá skupina prezentuje svá témata.

Práce s názvem kurzu „Dokážeme víc, než si myslíme“ – 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci sedí v kruhu. Úkolem je pokusit se zlomit jednu špejli a poté svazek špejlí.

Metody

Skupinová.

Pomůcky

Špejle.

Podrobně rozpracovaný obsah

1) Každému rozdáme jednu špejli a řekneme, aby se jí pokusil zlomit - každý zlomí. 2) Řekneme dětem, aby daly všechny špejle doprostřed kruhu. 3) Nyní vyzveme postupně každého v kruhu, aby vzal všechny špejle a pokusil se je nyní zlomit. Nepůjde vůbec či hůře.

Cílem je přivést žáky k myšlence, že dokážeme SPOLU více, než si myslíme – ve SPOLEČNÉ spolupráci je síla.

Vhodné otázky: Co myslíte, že tato situace vyjadřuje? Jakou to má spojitost s námi, jako se skupinou? Odkazuje to na nějakou pohádku, příběh? Proč je snadnější zlomit jednu špejli, ale svazek špejlí jde hůře nebo vůbec? Jak to můžeme využít ve školním životě? Co by se muselo stát, abyste řekli, že tato skupina dokáže víc, než jste si mysleli?

Kooperační a skupinové aktivity

Forma a bližší popis realizace

Žáci jsou rozděleny do skupin cca po 7-8. Každá skupina poté obchází jednotlivá stanoviště s kooperačními aktivitami a postupně je řeší.

Metody

Skupinové a kooperační aktivity.

Pomůcky

Viz jednotlivá stanoviště.

Podrobně rozpracovaný obsah

0. Příprava jednotlivých stanovišť.

1. Žáky rozdělíme do skupin cca po 7-8, tak aby byly silově a osobnostně vyrovnané.

2. Skupiny putují po jednotlivých stanovištích s kooperačními úkoly. Každou skupinu provádí jeden lektor.

3. Po každé aktivitě (pokud je to třeba) následuje, reflexe, srovnání s předchozí aktivitou. Na závěr si každá skupina se svým lektorem udělá uzavření a reflexi. Doporučujeme zapisovat klíčové myšlenky na flipchartový papír a při každé aktivitě se vracet k již napsanému.

Na začátku ve fázi ladění žákům připomenout, že zatímco jsme o mottu kurzu pouze mluvili, tak nyní si budeme mít šanci vyzkoušet, co v praxi znamená - „Dokážeme víc, než si myslíme“.

Na jedno stanoviště je cca 20 minut a 10 minut na reflexi aktivity.

Kooperační aktivity začínají aktivitou Sobolí šlacha. Tuto hru hraje celá skupina jako celek. Až po této aktivitě se rozdělí žáci do skupin a začnou obcházet jednotlivá stanoviště.

Sobolí šlacha – 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Jedná se o hru na jednotlivá kola. V průběhu jednoho kola hry provádí každé družstvo jiné úkony. Cílem hry je získat co nejvíce oběhů = bodů.

Metody

Skupinová a kooperační metoda.

Pomůcky

Svázaná švihadla.

Podrobně rozpracovaný obsah

Jedná se o hru na jednotlivá kola. V průběhu jednoho kola hry provádí každé družstvo jiné úkony. Cílem hry je získat co nejvíce oběhů = bodů.

Všechny žáky rozdělíme do dvou skupin. Losem určíme, které družstvo začíná házet tažné lano (např. zavázané švihadlo)

Hra začíná tím, že jeden člověk z družstva A zatočí 3x nad hlavou lano a odhodí ho co nejdále. Družstvo A, které házelo lano, vytvoří co nejvíce těsný hlouček a ten člověk, který odhodil lano, začne tento hlouček obíhat. Jeden oběh = jeden bod. Body z jednotlivých kol se sčítají. Člověk obíhá své družstvo do té doby, dokud si družstvo B nepředá lano od prvního k poslednímu člověku a poslední v řadě odhodí lano co nejdále.

Družstvo B má za úkol běžet co nejrychleji k odhozenému lanu. Jakmile k němu dorazí, tak vytvoří družstvo B řadu a začnou si lano podávat od prvního člověka k poslednímu mezi nohama a nad hlavou. Jakmile lano dorazí k poslednímu člověku z družstva B, tak ten vezme lano, 3x s ním zatočí nad hlavou a odhodí lano co nejdále. Tím končí jedno kolo hry.

Nyní se role družstev prohodí.

Družstvo B – které házelo lano, vytvoří co nejvíce těsný hlouček a ten člověk, který odhodil lano, začne tento hlouček obíhat.

Družstvo A – běží co nejrychleji k odhozenému lanu. Jakmile k němu přiběhnou, tak vytvoří řadu a začnou si lano podávat na střídačku od prvního k poslednímu člověku mezi nohama a nad hlavou. Jakmile lano doputuje k poslednímu člověku z družstva, tak ten ho vezme, zatočí s ním 3x nad hlavou a odhodí co nejdále.

Reflexe:

Jak se vám dařilo si střídat místo házejícího?

Jak se vám dařilo dodržovat pravidla?

Co byste nyní udělali jinak?

Reaktor - 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci se musí dohodnout, v jakém pořadí budou šlapat na čísla a písmena, která jsou v kruhu. Rozdělte si aktivitu na čas řešení a čas reflexe. Přibližně v poměru 20 minut x 10 minut reflexe.

Metody

Skupinová a kooperační hra.

Pomůcky

Vytisknutá příloha č. 2_karty k reaktoru_1blok_odpolední program_1_den_kooperační aktivity. Jednotlivé karty s čísly a písmeny, lano na vyznačení startu, lano na vytvoření kruhu, stopky.

Podrobně rozpracovaný obsah

Průběh:

V kruhu o průměru cca 3 m jsou umístěny karty, na kterých je výběr čísel od 2 do 24 (cca 8 čísel) a stejně tak výběr písmen z abecedy od B – Z (cca také 8 písmen). (viz příloha Karty k reaktoru)

Cca 20m od kruhu je startovní čára.

Úkolem skupiny je v co nejkratším čase doběhnout od startu ke kruhu a dotknout se postupně všech čísel popořadě a poté písmen podle pořadí v abecedě a doběhnout zpět za čáru.

V kruhu ale smí být vždy jen jeden člověk a nesmí se dotknout více karet po sobě (tzn. členové skupiny se musí střídat). Uvnitř kruhu se může dotýkat země vždy pouze jeden žák.

Fáze 1. Návčiková pro určení pořadí doteků čísel a písmen. Celá skupina jde k obvodu kruhu. Zde má skupina cca 5 minut na strategii, jakou zvolí pro dotek čísel a písmen. (Skupina se musí domluvit jakou, kdo bude mít kartu).

Fáze 2. Stopovaná na čas. Skupina jde na start. Na povel lektora vyběhne celá skupina k obvodu kruhu a jednotlivci začínají „vypínat,“ své karty. Poté, co poslední žák „vypne,“ svoji kartu, tak celá skupina běží zpět ke startu. Stopky se vypínají poté, co poslední žák proběhne startem.

Otázky k závěrečné reflexi

Kdo měl ve vaší skupině jakou roli (vůdce, brzdič, zdroj nápadů...)?

Jak se vyvíjela spolupráce?

Bylo důležité se vzájemně poslouchat? Jak se vám to dařilo?

Našel se ve skupině někdo, kdo měl dobrý nápad a nebyl vyslechnut? Proč tomu tak bylo?

Byla vaše spolupráce lepší, než při předchozí aktivitě? Proč?

Jak se vyvíjela vaše spolupráce v průběhu všech aktivit?

Jaká pravidla se uplatnila/neuplatnila při řešení úkolů?

Jak byste pojmenovali role, které se uplatnily při řešení úkolů?

Jaké role ve skupině obecně dokážete pojmenovat? K čemu je která důležitá?

Přelévání živé vody 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Cílem žáků je za pomoci provázku přelít z PET lahve vodu do kotlíku. Nesmí se vstupovat do kruhu.

Rozdělte si aktivitu na čas řešení a čas reflexe. Přibližně v poměru 20 minut x 10 minut reflexe.

Metody

Skupinová a kooperační hra.

Pomůcky

voda, 1 x PET lahev (1,5 litru), 2 – 4 provázky, kotlík (hrnec či kyblík), lano na vyznačení kruhu 2,5 m.

Podrobně rozpracovaný obsah

V kruhu o průměru asi 4m je umístěn kotlík a vedle něj láhev s vodou.

Vodu z láhve je třeba přelít do kotlíku.

Jediné, co je k dispozici, jsou 2 - 4 dlouhé provázky (cca 5m dlouhé).

Do kruhu se nesmí vstoupit.

Pokud se láhev zvrhne, může ji postavit pouze lektor. Při rozlité veškeré vody z lahve mimo kotlík si skupina může jít naplnit láhev ke zdroji vody (toalety, potok).

Aktivita končí ve chvíli, kdy je voda přelita do kotlíku (podařilo se), nebo vylita na zem (nepodařilo se).

Reflexe:

Jakým způsobem se skupina rozhodla, že zrovna dotyčná čtveřice bude ovládat pomocné provázky.

Jakým způsobem jste se ve skupině domluvili na zvolené strategii?

Jaké role jste měli při této aktivitě?

Jakým způsobem jste se domluvili, kdo bude mít provázky?

Psaní jednou fixou 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci mají za úkol napsat na flip. papír nápis či písmeno. Psací pomůcka je tlustá fixa, na které jsou uvázané provázky cca 1,5 dlouhé v počtu pro každého žáka ze skupiny.

Metody

Skupinová a kooperační aktivita.

Pomůcky

Fixa s navázanými provázky.

Podrobně rozpracovaný obsah

Cílem skupiny je pomocí přiložené fixy napsat slovo, či nakreslit obrázek.

1. Každý žák ve skupině drží jeden provázek.
2. Skupina musí napsat slovo či nakreslit obrázek na flip. papír.

Mohou zkoušet dvojice, trojice.

2.2 Tematický blok č. 2, večer 1. den, komunikace a společné řešení problematických situací – 3,35 h.

2.2.1 Téma č. 1 bližší poznání a řešení skupinového úkolu – 3,35 h. (170 min.)

Životopis – 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Dobrovolník zodpovídá sadu připravených otázek, které se týkají jeho osoby.

Metody

Individuální, skupinová.

Pomůcky

Nadepsaný flipchartový papír s otázkami na životopis. Vytisknutá příloha č. 3.

Podrobně rozpracovaný obsah

Sada otázek, na které odpovídá žák, který se dobrovolně přihlásí. První jde vždy lektor a vysvětlí aktivitu na sobě. (Typ otázek: jméno mamky a tatky, jejich věk, práce, tvoje koníčky, oblíbené – barva, kniha atd.)

Na konci jsou otázky pro skupinu: Co jste se dozvěděli nového? Co vás překvapilo? Co jste nevěděli?

A na získání zpětné vazby pro prezentaci: Co by měl dělat přednášející jinak? Za co bychom ho ocenili?

Cílem je procvičit si prezentační dovednosti.

1. Vysvětlit, co je životopis.
2. Komunikační zásady – postoj do A; co s rukama – pozor na mimovolné pohyby; oční kontakt se skupinou, ne pouze s vedoucím – pravidlo W.
3. První jde lektor, který životopis uvádí, poté prvních 5 žáků.

Důležité je připomenout žákům pravidlo „STOP“ – když nechtějí, tak ať tuto aktivitu nedělají nebo se sami rozhodnou, na co odpovídat a na co ne.

Projekt vajíčko – 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci jsou rozděleni do skupin po 4 – 5 členech. Sestavují ochranu na syrové vajíčko a vytváří plakát, který zve na zátěžový test.

Metody

Skupinová.

Pomůcky

Špejle, izolepa, provázky, nůžky, A4 papír.

Podrobně rozpracovaný obsah

1. Každá skupina dostane 5 špejlí, 1 m izolepy, 1 m provázku a tři papíry A4.
2. Skupina má vyrobit ochranu pro vajíčko (vesmírný modul), aby přežilo pád z cca 2 metrové výšky.
3. Skupina také musí vyrobit plakát na papír A4, který zve na danou akci.
4. Zkouška modulu. Před zkouškou mluvčí skupiny ukáže vyrobený plakát na projekt Vajíčko. Poté hodí modul z cca 2 metrové výšky.
5. Po zátěžovém testu se zaměříte na plakáty, které jsou součástí krátké prezentace před testem.
6. Společně si je všechny dejte doprostřed kruhu a sepište na flip. papír veškeré náležitosti, které má pozvánka na danou akci mít (datum, čas, o co jde - dostatečně velkým písmem).

2.2.2 Téma č. 2 překonání se a reflexe dne – 80 min.

Člověče nezlob se – 40 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci sedí v kruhu. Každý dostane přidělené číslo od 1 – 6. Na základě čísla, které padne na hrací kostce, se hráči, kteří mají stejné číslo, pohybují o jedno místo po směru hodinových ručiček.

Metody

Skupinová aktivita.

Pomůcky

Hrací kostka.

Podrobně rozpracovaný obsah

1. Žáci sedí v kruhu a všem se rozdá číslo 1 – 6.

2. Poté lektor začne házet kostkou. Ti hráči, kteří mají stejné číslo jako padlo na kostce, se posunou o jedno místo po směru hodinových ručiček. Tudíž zasednou sousedy po své levici.

3. Lektor opět hodí kostkou. Hýbe se pouze ten, kdo není zasedlý. Kdo bude první opět na své židli (i zasedlé), tak vyhrál.

Hra Člověče, nezlob se, je velmi kontaktní na doteky. Skrývá v sobě riziko ostychu a nezvyku na doteky. Je dobré připomenout pravidlo STOP a dát žákovi např. roli pozorovatele, časoměřiče, házeče s kostkou.

Žáci berou Člověče jako odreagování. Do většího ponoru můžete jít při reflexi například otázkami typu – koho nebo čeho se rádi dotýkáte? Kdo jste více dotykoví a kdo spíše odtažití?

Pozor na neuctivé poznámky, které nejsou brány s humorem. Pokud by se vyskytly, tak aktivitu ihned zastavte a věnujte se vzniklé situaci.

Životopis – 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Dobrovolník zodpovídá sadu připravených otázek, které se týkají jeho osoby.

Metody

Individuální, skupinová.

Pomůcky

Nadepsaný flipchartový papír s otázkami na Životopis. Vytisknutá příloha č. 3.

Podrobně rozpracovaný obsah

Sada otázek, na které odpovídá žák, který se dobrovolně přihlásí. První jde vždy lektor a vysvětlí aktivitu na sobě. (Typ otázek: jméno mamky a tatky, jejich věk, práce, tvoje koníčky, oblíbené – barva, kniha atd.)

Na konci jsou otázky pro skupinu: Co jste se dozvěděli nového? Co vás překvapilo? Co jste nevěděli?

A na získání zpětné vazby pro prezentaci: Co by měl dělat přednášející jinak? Za co bychom ho ocenili?

Cílem je procvičit si prezentační dovednosti.

1. Vysvětlit co je životopis

2. komunikační zásady – postoj do A; co s rukama – pozor na mimovolní pohyby; oční kontakt se skupinou, ne pouze s vedoucím – pravidlo W.

3. První jde lektor, co Životopis uvádí poté prvních 5 žáků.

Důležité připomenout žákům pravidlo „STOP“ – když nechtějí, tak ať tuto aktivitu nedělají, nebo se sami rozhodnou, na co odpovídat a na co ne.

Reflexe dne – 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Uzavření celého dne a společné sdílení. Doporučujeme vytvořit vhodnou atmosféru. Například pokud je večer, tak zapálit svíčky, či vytvořit přítmí.

Metody

Skupinová.

Pomůcky

svíčky

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor shrne průběh programu celého dne. Zamyslete se a vzpomeňte si, co jste dělali vy, co dělali vaši spolužáci...

Nechá se dvě minuty na přemýšlení. Poté se pošle mluvící předmět a každý žák odpovídá na větu, kterou si sám vybere.

Uprostřed kruhu jsou nadepsané 4 flipcharty se čtyřmi nedokončenými větami:

1. Nejvíce mě dnes překvapil/a...
2. Chtěl bych upozornit na....
3. Chci poděkovat za....
4. Dnes jsem (jsme) dokázali více, než jsem si myslel, když....

2.3 Tematický blok č. 3, dopoledne 2. den, Důvěra a odpovědnost za celek – 4, 25 h.

2.3.1 Téma č. 1 ranní ladění – 45 min.

Ohlédnutí za předešlým dnem a společné naladění – 5 min.

Forma a bližší popis realizace

Společné ohlédnutí za včerejším dnem a naladění na den dnešní.

Metody

Ústní, skupinová.

Pomůcky

Žádné.

Podrobně rozpracovaný obsah

1. Chce někdo říci nějakou myšlenku, dojem, fantazii k včerejšímu dni?
2. Na škále 0 – 100 procent (0 = nejméně; 100 = nejvíce) ukaž na palci u ruky, jakou máš momentálně náladu a z jakého důvodu.

3. Je možné pro aktivizaci žáků si zahrát některou vzpruhu.

Metodická poznámka: Cílem je zjistit, zda nemá někdo z žáků něco nevyřešeného ze včerejšího dne. Zda přišel některý z žáků na novou myšlenku, něco ho napadlo k včerejšímu programu.

Životopis – 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Dobrovolník zodpovídá sadu připravených otázek, které se týkají jeho osoby.

Metody

Individuální, skupinová.

Pomůcky

Nadepsaný flipchartový papír s otázkami na životopis. Vytisknutá příloha č. 3.

Podrobně rozpracovaný obsah

Sada otázek, na které odpovídá žák, který se dobrovolně přihlásí. První jde vždy lektor a vysvětlí aktivitu na sobě. (typ otázek: jméno mamky a tatky, jejich věk, práci, tvoje koníčky, oblíbené – barva, kniha atd.)

Na konci jsou otázky pro skupinu: Co jste se dozvěděli nového? Co vás překvapilo? Co jste nevěděli?

A na získání zpětné vazby pro prezentaci: Co by měl dělat přednášející jinak? Za co bychom ho ocenili

Cílem je procvičit si prezentační dovednosti.

1. Vysvětlit co je Životopis.

2. Komunikační zásady – postoj do A; co s rukama – pozor na mimovolní pohyby; oční kontakt se skupinou, ne pouze s vedoucím – pravidlo W.

3. První jde lektor, co životopis uvádí poté prvních 5 žáků.

Důležité připomenout žákům pravidlo „STOP“ – když nechtějí, tak ať tuto aktivitu nedělají, nebo se sami rozhodnou, na co odpovídat a na co ne.

Reflexe dne – 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Uzavření celého dne a společné sdílení. Doporučujeme vytvořit vhodnou atmosféru. Například pokud je večer, tak zapálit svíčky, či vytvořit přítmí.

Metody

Skupinová.

Pomůcky

Svíčky.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor shrne průběh programu celého dne. Zamyslete se a vzpomeňte si, co jste dělali vy, co dělali vaši spolužáci...

Nechá se dvě minuty na přemýšlení. Poté se pošle „mluvící“ předmět a každý žák odpovídá na větu, kterou si sám vybere.

Uprostřed kruhu jsou nadepsané 4 flipcharty se 4 nedokončenými větami:

1. Nejvíce mě dnes překvapil/a...
2. Chtěl bych upozornit na....
3. Chci poděkovat za....
4. Dnes jsem/jsme) dokázal/i více, než jsem si myslel, když....

2.3.2 Téma č. 2 Skupinové úkoly a témata změny – 105 min.

Co bychom chtěli změnit – vygenerování témat pro nácvik prosazení změn ve škole – 45 min.

Forma a bližší popis realizace

Práce v celé skupině. Žáci píší na lepicí papírky témata do tří kategorií – Co se nám na škole líbí. Co by mělo odejít? (Co chceme změnit?). Co by mělo do naší školy přijít.

Metody

Skupinová aktivita.

Pomůcky

Flipchartový papír, fixy, post-ity (lepicí papírky) tří barev (zelené, žluté, hnědé).

Podrobně rozpracovaný obsah

Co bychom chtěli změnit a práce s mottem kurzu.

Dneska budeme pracovat s mottem: „Něco se ti nelíbí? Tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“. Mít napsané na flipu a vyvěšené po celou dobu pátečního programu.

- 1) Ukáže se žákům flipchartový papír, na kterém je nakreslen dům. Dům má tři části -> 1) střechu, 2) stěny, 3) trubky, které vedou do domu.

- 2) Máme připravené tři barvy lepicích papírků, tzv. post-itů.

Zelená barva – představuje pozitivní témata – lepí se do oblasti střechy. (Jako zdravé listy stromu.)

Žlutá barva – představuje, co by mělo ze školy odejít. To, co se nám ve škole nelíbí nebo co se nám na škole nelíbí – lepí se do oblasti stěn domu. (Jako odpadající listy stromu – žluté).

Hnědá barva – představuje, co by mělo do školy přijít. To, co zde chybí. Ať je to chování či materiální věci – lepí se do oblasti trubek, pod dům. (Jako půda, kořeny – hnědé).

3) Rozdáme dětem zelené post-ity a vyzveme je, aby napsali na jeden papírek jedno téma, věc, která se jim na škole nebo ve škole líbí. Cokoliv, s čím jsou ve škole spokojeni. Jedno téma = jeden papírek.

Po napsání papírku každý žák přečte, co napsal a jde nalepit svůj papírek do oblasti střechy.

Takto pokračujeme se žlutými i zelenými papírky.

4) Přemýšlení nad otázkami? Co s jednotlivými tématy můžeme dělat? Když se nám něco nelíbí, komu to máme sdělit? Komu to sdělujeme nyní? Jak můžeme usilovat o změnu? A jakou formou? Jakým způsobem můžeme zjistit takové informace od svých spolužáků?

Skupinové žonglování – udržet tři míčky co nejdéle ve vzduchu – 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Pohybová aktivita. Cílem je udržet ve vzduchu co nejdéle tři míčky.

Metody

Skupinová.

Pomůcky

Tři míčky.

Podrobně rozpracovaný obsah

Průběh:

Cílem skupinového žonglování je, aby nám ani jeden míček nespádl po co nejdelší dobu na zem.

Fáze 1. Vytyčení trasy míčku a nácvik žonglování. Celá skupina stojí v kruhu. V první fázi hry si vytyčíme trasu míčku, která se nemění po celou dobu hry (míček házíme stále stejnému účastníkovi, trasa míčku se tedy nemění po celou dobu hry). Lektor hodí míček komukoliv ze skupiny, dotyčný si vybere dalšího člena...takto se vyznačí trasa míčku, až poslední člen skupiny hodí míček zpět lektorovi.

Fáze 2. Samotné žonglování. Lektor hodí míček a postupně přidá do hry ještě další dva míčky. Pokud míček spadne komukoliv na zem, tak se vrací všechny tři míčky lektorovi (nebo tomu, kdo začínal házet).

Metodická poznámka:

Skupinové žonglování je neverbální hra (nemluví se ani se nevydávají žádné zvuky).

Při vytyčování trasy (v první fázi) doporučujeme nastavit pravidlo, že kdo měl míček, tak zvedne ruku.

Je dobré připomínat žákům, že je to hra na přesnost, citlivost a vzájemné napojení - ne na rychlost.

Míček může mít kdokoli v ruce tak dlouho, až uzná za vhodné, že je bezpečné ho odhodit.

Nastavte pravidlo, že míček musíme hodit alespoň ob jednoho účastníka.

Pokud chcete zvýšit napětí ve hře, tak místo míčku použijte například hrnek, mobil. Nějakou věc, co zvýší úsilí a napětí.

Tichá pošta – předávání příběhu nebo pohybu ve skupině – 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Předávání příběhu ústní formou. Cílem je uvědomit si, že při předávání informací může být spoléhání se na paměť ošidné.

Metody

Skupinová aktivita. Mluvené slovo.

Pomůcky

Příběh z přílohy č. 4 Tichá pošta dopolední program 2. den

Podrobně rozpracovaný obsah

Děti jsou v jiné místnosti či přede dveřmi. První vstoupí do místnosti a lektor přečte text. Pak jde další a ten, co vyslechl text, se stává vypravěčem. Až příběh řekne poslední, tak lektor přečte první verzi. Přede dveřmi hrát hru postupné počítání.

Varianta, která zabere méně času – předávat pohyb (např. jízdu na motorce) v řadě. Celá řasa stojí čelem jedním směrem. Jeden žák se otočí na lektora a ten mu „předá“ pohyb. Žák ukazuje pohyb dalšímu a funguje stejný systém.

Třídu můžete rozdělit na dvě skupiny.

Reflexe – Proč je důležité si informace zapisovat? Jak vznikají pomluvy?

2.3.3 Téma č. 4 Návík vhodné komunikace – 65 min.

Bílá tvář – evokační scénka do tématu vhodná a nevhodná komunikace – 5 min.

Forma a bližší popis realizace

Lektoři ukazují krátkou scénku s vhodnou a nevhodnou formou komunikace při požadavku.

Metody

Inscenační scénka.

Pomůcky

Žádné.

Podrobně rozpracovaný obsah

1. Motivační scénka je ve stylu Divokého západu. Instruktor – bílá tvář – přijíždí na koni a potkává náhodného pocestného – indiána. Je k němu nezdvořilý, chová se povýšeně, nic moc mu neřekne. Skončí zastřelený šípem.

2. Po druhé je jezdec – bílá tvář – komunikačně zdatnější. Pozdraví, představí se, řekne, že má ohromnou žízeň a zeptá se, kde by se mohl napít. Indián mu podá džbán s vodou.

3. Vyzveme žáky, aby pojmenovali, čím to bylo, že podruhé nebyla bílá tvář zastřelena.

Metodická poznámka:

Pokud žáci vyčerpají možnosti a své nápady, co je vhodná a nevhodná forma komunikace, tak přejděte k ukázce scének lektorů, ve kterých žákům tyto formy ukazujete.

Žákům můžeme po jejich návrzích, co je vhodná a nevhodná forma komunikace, představit pravidlo 5P – pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly), po čem toužím, poděkovat).

Procvičení vhodné formy komunikace – pojmenovávání vhodné a nevhodné formy komunikace a prosazování požadavků – 20 min.

Forma a bližší popis realizace

Lektoři přehrávají scénky na různá témata a ukazují druhy vhodného a nevhodného chování při požadavcích.

Metody

Inscenační.

Pomůcky

Vytisknuté a na flipový papír přepsané:

1. příloha č. 5_Já výroky_3. blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů
2. příloha č. 6_Pravidlo 5P_3.blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů
3. příloha č. 7_neverbální komunikace_3_blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů
4. příloha č. 8_témata scének pro lektory_3. blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů

Podrobně rozpracovaný obsah

Legenda: Nyní vám na základě hraných scének budeme ukazovat různé formy chování a komunikace při žádosti a jiných, různých situacích. Po každé scénce budeme společně přemýšlet a psát, co napomáhalo nebo naopak nenapomáhalo ke splnění žádosti nebo kladnému vyřešení situace.

Průběh: 1. 2 lektoři přehrávají žákům vždy 2x jednu scénku. Jednou použijí nevhodnou formu komunikace a chování, po druhé vhodnou formu komunikace a chování. Po každé scénce společně s žáky přemýšlíme a zapisujeme na flipový papír, který máme již připravený z evokace (aktivita bílá tvář).

Metodická poznámka:

1. Pokračujte zapisováním na flipové papíry z minulé aktivity evokace – bílý jezdec.

2. Uveďte, že každá scénka začne hlasitým tlesknutím a skončí trojitým tlesknutím v sekundovém intervalu. Důvodem je odlišovat reálnou situaci od hrané.

3. Typy chování a scének, které se předvedou v inscenačních situacích:

Vynucování – spolužák si chce sednout na místo ve třídě, kde ty už sedíš. Chceme, aby alespoň jednou týdně byly ve školní jídelně palačinky (sladké jídlo).

Vztekaný se – dostal jsem špatnou známku. Spolužák mi nechtěně polil tričko vodou.

Říkám to kamarádům, místo abych to řešil - v šatně / v tělocvičně jsou rozbité dveře, chtěli bychom každý svoji skříňku, požadavek na automaty ve škole.

Naštvané mlčení – kamarádka nepřišla na moji oslavu narozenin.

Naštvaní – Ondra měl půjčit Petrovi sešit k dopsání, ale zapomněl sešit přinést. Petr dostal z písemné práce trojku a je naštvaný na Ondru.

Odmlouvání – učitel po mě chce, abych si lépe připravoval aktovku.

Ignorování – mám utřít tabuli, ale mě se nechce.

Urážení se – kamarádka se baví se spolužákem z druhé třídy. Prohráli jsme při tělocviku neférovým způsobem.

4. Seznamte žáky s neverbální komunikací. Nekomunikujeme pouze slovy, ale také tónem hlasu, výrazem tváře, gesty, očním kontaktem, postojem. Napište tyto zásady na flipový papír a ve scénkách schválně tyto prvky v nevhodné komunikaci zdůrazněte.

Procvičení vhodné a nevhodné formy komunikace – nácvik žáků - 40 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci procvičují ve skupinkách vhodnou a nevhodnou komunikaci při svých požadavcích na změnu.

Metody

Inscenační.

Pomůcky

Témata z aktivity „Co bychom chtěli změnit?“

Podrobně rozpracovaný obsah

Žáci sami procvičují vhodnou formu komunikace.

2. témata, když jdou žádat o změnu, nebo mají požadavek.

1. osobní témata

Žáci se rozdělí na tolik skupin, kolik je lektorů. Případně do skupin po 3 – 4.

Do každé skupiny se přinesou přepsané požadavky, témata na změnu z 3. odpoledního bloku „Co bychom chtěli změnit na naší škole“.

1. Žádost o změnu či požadavek – hudba místo zvonění, sladké jídlo v jídelně, žaluzie do oken, nové počítače do tříd, nové skřínky, lepší nábytek ve třídách, nové interaktivní tabule, více výletů.

Pokud by bylo málo lektorů a hodně dětí, tak se děti rozdělí po třech a pracují sami. Lektor chodí mezi nimi a nabízí konzultaci, pomoc.

Procvičit, co chceme s kým ve škole komunikovat, 1x nevhodná forma a po 2x vhodná forma.

Vyberte ta témata, která žáci musí řešit mezi sebou – **2. osobní témata.**

Necháme žáky, kteří chtějí zahrát scénku, aby si vybrali téma, které je oslovilo, a dáme jim čas na přípravu. Poté se scénka přehraje vždy 2 x. Jednou tak, jak proběhla v realitě. Po druhé tak, jak by šla situace řešit s vhodnou formou či vylepšenou formou komunikace. Připomeneme žákům, že mohou využívat napsané flip. papíry s Já výroky, prvky neverbální komunikace a pravidla 5P.

Nabízená témata, která se objevovala v aktivitě „Co bychom chtěli změnit“: brání věcí bez dovolení, shazování věcí z lavice, předbíhání, brání svačiny, pomlouvání, kdo má lepší mobilní telefon, potřeba jít první.

2.4 Tematický blok č. 4, odpoledne 2. den, zvnitřnění prožitého a reflexe programu – 3,15 h.

2.4.1 Téma č. 1 Využití nacvičených forem komunikace a bližší poznávání spolužáků – 80 min.

Pozvání ředitele školy – simulace jednání s ředitelem školy o požadavcích žáků – 50 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci s lektory simulují setkání s ředitelem školy a předkládají mu své požadavky.

Metody

Simulační.

Pomůcky

Fixy, flipový papír.

Podrobně rozpracovaný obsah

- 1) Žáci si vezmou napsaná témata, která vznikla při aktivitě „Co bychom chtěli změnit“.
- 2) Z jednotlivých kategorií (Co se nám líbí; Co by mělo odejít; Co by mělo přijít) roztřídí témata pro jednotlivé skupiny ve škole (spolužáci, pedagogický sbor, třídního učitel, provozní zaměstnanci a vedení školy).
- 3) Za pomoci učitele vyberou taková témata, která by chtěla představit vedení školy – ředitelovi.
- 4) Žáci během 5 minut za pomoci učitele vymyslí:
 - a) Jakou formou pozvat vedení školy (ústní, dopis, jiné).

b) Kde by se schůzka měla uskutečnit.

c) Jak bude místo uspořádané. Jakou formou budou žáci požadavky a témata sdělovat – bude mluvit jeden? Budou se střídat?

5) Jeden z učitelů představuje ředitele školy. Žáci uspořádají místnost a podle domluvy z bodu 4 začnou sdělovat vybraná témata.

6) Na flip se napíše téma, které se má řešit, kdo, termín

7) Následuje diskuze o tom, zda chtějí žáci pozvat vedení školy a co z této simulace při případném setkání využijí. Co popřípadě udělat jinak?

Metodická poznámka:

1. Je důležité, aby učitel v roli ředitele neříkal na návrhy NE, ale vždy se zeptal žáků – jakým způsobem a kdo zjistí informace nebo připraví návrh řešení tématu.

2. Připravit si a zapisovat na flipový papír do kategorií – Téma (co), kdo si vezme na starost, kdo mi může pomoci, termín splnění.

3. Připomeňte žákům pravidlo 5P - pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly), po čem toužím, poděkovat.

Role lektora: pomáhá žákům, je v roli vedení školy.

Reflexe:

Jaký jste měli pocit po výzvě - kdo si vezme dané téma na starost?

Máte nějaké obavy z toho, vzít si na starost nějaké téma?

Jaké obavy to jsou?

Životopis – 30 min.

Forma a bližší popis realizace

Dobrovolník zodpovídá sadu připravených otázek, které se týkají jeho osoby.

Metody

Individuální, skupinová.

Pomůcky

Nadepsaný flipchartový papír s otázkami na Životopis. Vytisknutá příloha č. 3_životopis na A4_2. blok_večerní program_1_den

Podrobně rozpracovaný obsah

Sada otázek, na které odpovídá žák, který se dobrovolně přihlásí. První jde vždy lektor a vysvětlí aktivitu na sobě. (Typ otázek: jméno mamky a tatky, jejich věk, práci, tvoje koníčky, oblíbené – barva, kniha atd.)

Na konci jsou otázky pro skupinu: Co jste se dozvěděli nového? Co vás překvapilo? Co jste nevěděli?

A na získání zpětné vazby pro prezentaci: Co by měl dělat přednášející jinak? Za co bychom ho ocenili?

Cílem je procvičit si prezentační dovednosti.

1. Vysvětlit co je Životopis.

2. Komunikační zásady – postoj do A; co s rukama – pozor na mimovolné pohyby; oční kontakt se skupinou, ne pouze s vedoucím – pravidlo W.

3. První jde lektor, který životopis uvádí, poté prvních 5 žáků.

Důležité je, připomenout žákům pravidlo „STOP“ – když nechtějí, tak ať tuto aktivitu nedělají nebo se sami rozhodnou, na co odpovídat a na co ne.

2.4.2 Téma č. 2 Silný skupinový zážitek a ukončení kurzu – 65 min.

Přechod třídy – 45 min.

Forma a bližší popis realizace

Žáci překonávají společně cestu k cíli.

Metody

Skupinové a kooperační aktivity.

Pomůcky

Židle v počtu žáků, lano či švihadlo pro vyznačení cíle.

Podrobně rozpracovaný obsah

1) Postavíme židle do tří řad. Židlí je tolik, kolik je účastníků. Tedy jedna židle pro jednoho účastníka.

2) Na opačný konec, než kde jsou židle, vyznačíme lanem či provazem cíl.

2) Každý účastník si stoupne na židli. Jakmile lektor řekne start, tak musí být celá posádka naprosto potichu.

3) Cílem účastníků je se dostat jako celá posádka do vytyčeného cíle. (Principem přesunu je to, že žák se přesune na židli svého spolužáka - na židli jsou tedy dva a volná židle se přendá nad hlavami dopředu. Tím se pohybuje celá skupina).

4) Celá aktivita je beze slov a zvuků, tedy za absolutního ticha.

5) Když někdo udělá zvuk – mluvení, rána židlí, spadne ze židle, tak se jedna židle odebírá.

6) Hra končí, jakmile se poslední žák dostane za hranici cíle.

Metodická poznámka:

Míru hluku posuzují lektoři. Na začátku doporučujeme být přísnější.

Židle můžete i přidávat a tím ovlivňovat úspěšný přechod třídy.

Reflexe:

Popište průběh přechodu?

Jaké momenty pro vás byli zlomové?

Co bylo nejvíce napínavé?

Kdy se projevila spolupráce?

Čím to bylo, že se vám podařilo dosáhnout cíle?

Reflexe dne a celého programu – 25 min.

Forma a bližší popis realizace

Cíle: žáci reflektují svůj pobyt na kurzu .

Prostředí: místnost.

Čas na přípravu: 5 minut.

Čas na aktivitu: 20 minut.

Počet lektorů: všichni.

Žáci i lektoři reflektují celý pobyt na kurzu.

Metody

Skupinová, ústní.

Pomůcky

Svíčky a sirky

Podrobně rozpracovaný obsah

Průběh: Na flipchartový papír nakreslete trojúhelník. K vrcholům trojúhelníka napište To, My, Já.

To = vyjádření k programu.

My = vyjádření k naší skupině.

Já = vyjádření k vlastní osobě.

Metodická poznámka: Žáci mluví jednotlivě. Dále se můžeme ptát na největší zážitek? Co se jako skupina žáci naučili? Co se jim dařilo? Koho by chtěli ocenit? Komu poděkovat?

Role lektora: Vyjadřuje se také.

3 Metodická část

Zkušenosti s doporučením pro realizaci programu z pokusného ověřování:

- Program lze realizovat se začátkem prvního dne od 14:00 do 21:30 a pokračovat druhý den od 8:00 – 15:30 (bylo testováno 2x) s tím, že žáci přespávají ve škole. Druhá možnost je začít program od 8:00 – 15:30 (bylo testováno 1x). Doporučujeme variantu s přespáním ve škole. Zážitek společného přespání ve škole zvyšuje účinek kurzu na kolektiv. Druhý den ráno jsou děti trochu unavené, proto doporučujeme zařadit vzpruhy a ledolamky.
- Pokud zvolíte variantu realizace programu s přespáním ve škole, tak doporučujeme vzhledem k věkové skupině žáků skončit první den program reflexí ve 21:00 a vypustit aktivitu Životopis.
- Na konci kap. 3 v metodické části najdete vzpruhy a ledolamky. Jsou to aktivity, které mají za úkol „vlít“ energii do žáků, pokud jsou unaveni nebo klesá pozornost.
- Z našeho ověřování doporučujeme program často prokládat vzpruhami a ledolamkami.
- Pro realizaci projektu si vytiskněte:
 - a) časový harmonogram programu (příloha č. 10_časový harmonogram programu).
 - b) program (příloha č. 11_program).
 - c) metodiku (příloha č. 12_metodika k programu), totožná s kap. 3 v tomto dokumentu.

3.1 Metodický blok č. 1, odpoledne 1. den, poznávací a komunikační aktivity – 4,05h.

3.1.1. Téma č. 1 organizační náležitosti a společné naladění – 1 h. (45 min.)

Přivítání žáků, rozdání jmenovek, seznámení s názvem a mottem kurzu
--

Cíle: Žáci si nadepíší jmenovky.

Žáci se seznámí s časovým harmonogramem kurzu.

Žákům se představí pravidla na kurzu.

Prostředí: Místnost - židle jsou v kruhovém uspořádání.

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 10 min.

Počet lektorů: Všichni.

Pomůcky:

Jmenovky, fixy, flipchartový papír, nadepsaný flipchartový papír s názvem kurzu „Dokážeme více, než si myslíme“. Nadepsaný flipchartový papír s mottem kurzu „ Pokud se ti něco nelíbí, tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“.

Průběh:

1. Žáci vcházejí do třídy a sedají si na připravené židle.
2. Přivítáme je, ukážeme na flip. papír s názvem kurzu, který přečteme a představíme jim také motto kurzu, které je vylepené na viditelném místě.
3. Rozdáme žákům jmenovky a vyzveme je, aby si je nadepsali a připevnili k oděvu.
4. Představíme žákům časový průběh kurzu/programu.

Metodická poznámka:

1. Místnost, ve které program probíhá, je uspořádání do kruhu.
2. Máme připravené jmenovky pro všechny žáky i učitele, popřípadě lektory.
3. V místnosti máme vylepený na viditelném místě název kurzu „„Dokážeme více, než si myslíme““ a motto kurzu „Něco se ti nelíbí, tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“.
4. Nadepsaný flip. papír s časovým průběhem kurzu.

Role lektora: Uspořádá místnost. Připraví pomůcky. Nadepíše flip. papíry. Má úvodní slovo.

Představení pravidel na programu

Cíle: Žáci se seznámí s pravidly chování během aktivit programu.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 10 min.

Počet lektorů: Jeden.

Pomůcky:

1. Vytisknutá pravidla. Příloha č. 1_1 blok_dopolední program_1 den.
2. Napsaná pravidla na flip. papíře na viditelném místě.

Průběh:

Seznámení s pravidly během kurzu. Lektor představí žákům pravidla chování při aktivitách.

Pravidla: 1) Mluví jen jeden 2) Nasloucháme 3) Nešeptáme 4) Nikdo nemá právo zesměšňovat druhé 5) pravidlo STOP 6) Plachý jelen 7) Mluvíme k sobě

1. Mluví jen jeden

Připomenout žákům, aby mluvil pouze jeden, jelikož se jinak informace ztrácí.

2. Nasloucháme si

Pokud někdo mluví, naslouchám mu.

Nedělám nic jiného (nekreslím si, nebavím se s kolegou aj.).

3. Nešeptám

Pošeptání cokoliv sousedovi nepřispívá k bezpečí ve skupině.

4. Nikdo nemá právo zesměšňovat druhé

Uvedené pravidlo opět slouží k bezpečí ve skupině.

Pokud se při aktivitě nebo reflexi vyskytne vysmívání se druhým nebo přímo konkrétnímu žákovi, je nutné aktivitu -reflexi zastavit a zjistit příčinu.

5. Pravidlo „STOP“

Některé aktivity nebo témata mohou být pro určité žáky velmi citlivé. Z tohoto důvodu mohou využít pravidla „STOP“ a aktivity, tématu se nezúčastnit jako aktivní člen. Je také důležité, při zavádění pravidla „STOP“ sdělit, že pokud žák využije toto pravidlo, nemusí své důvody vysvětlovat, pokud nechce.

Žák se neúčastní aktivity, ale může být v roli pozorovatele, hlídače pravidel, času.

6. Plachý jelen

Pravidlo slouží k utišení přílišného hluku kdykoliv během programu i mimo něj. Gesto plachého jelena může použít kdokoli z účastníků, tedy jak žák, tak lektor, a to kdykoliv se komukoli bude zdát, že hladina hluku je již nad přijatelnou úroveň.

Gesto plachého jelena je zvednutá ruka a z prstů ruky vytvoříme symbol jelena – na palec ruky položíme prostředníček a ukazováček, zatímco ukazovák a malíček zdvihneme.

Jakmile kdokoli takto zvedne ruku, tak musí takto zdvihnout ruku i všichni ostatní a zároveň musí přestat mluvit a vydávat jakékoliv zvuky. Až když je celá skupina utišená, tak se ruce dají dolu a může se pokračovat v činnosti.

7. Mluvíme k sobě

Při reflexích dbejte na to, aby žáci mluvili k dotyčné osobě a nikoliv o dotyčné osobě. Žáci jsou zvyklí říkat: „Rád bych ocenil Radku, protože mě překvapila, jak byla v řešení úkolu rychlá.“ (Mluví se o dotyčné osobě, ale ne k dotyčné osobě). Vy je vedte k tomu, aby mluvili k sobě: „Chtěl bych tě Radko ocenit, jak jsi byla v řešení úkolu rychlá.“ (Zde se mluví k dotyčné osobě, nikoliv o dotyčné osobě).

Metodická poznámka:

1. Může vás překvapit, že si pravidla chování na kurzu nevytvářejí samotní žáci. My lektori či učitelé jsme zodpovědní za bezpečnost ve skupině během aktivit (samozřejmě i mimo ně) a tato pravidla je zajišťují. Proto je přinášíme my lektori a nevytvářejí si je žáci. Doporučujeme mít pravidla napsaná na viditelném místě v hlavní místnosti kurzu.

2. Je možné položit žákům otázky: Jaké pravidlo vás nejvíce překvapuje? Jaké máte pocity, když vidíte, že někdo šeptá a dívá se na vás?

Role lektora: Vysvětlení pravidel.

Vzpruha

Cíle: Aktivizovat žáky.

Přeladit na jinou aktivitu.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 5 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Nejsou.

Průběh: Děti stojí v kruhu. Ukazováček pravé ruky mají všichni položený v levé dlani svého souseda po levé ruce. Cílem je, na startovací signál chytit ukazováček souseda ve své dlani a zároveň si nenechat chytit svůj ukazováček.

Metodická poznámka:

1. Vyměňte pravý ukazováček za levý.
2. Nechte startovat vždy někoho jiného.

Role lektora: Vysvětlení pravidel. Startování prvního kola.

Kde bys chtěl být?

Cíle: Žáci pojmenovávají místa, kde by chtěli být a s kým.

Navození atmosféry společného sdílení.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 25 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Nejsou.

Legenda: Pojďme překonat skutečnost, že jsme tady a popustíme uzdu naší fantazii.

Průběh:

1. Každý žák i lektor odpoví na následující otázku: „Představ si, že bys nemusel být zde. Kde bys teď chtěl být, co bys nejraději dělal a s kým?“
2. Po vyčtení návrhu zazní od lektora otázka: „Kdo by si vybral stejnou činnost, tak zvedne ruku“. Žák tak vidí společný zájem ostatních.

Metodická poznámka:

1. Připomeňte žákům, že nejsou ničím omezeni – časem, financemi, věkem. Jejich přání mohou být reálná, ale i zcela z říše fantazie.

Reflexe: Kdo vás nejvíce překvapil a čím? Jaké místo vás nejvíce zaujalo?

3.1.2 Téma č. 2 Uvědomění si názvu programu a skupinová spolupráce a komunikace ve skupině – 3, 35 h. (140 min.)

Evokace názvu programu

Cíle: Uvědomění si situace, ve kterých se člověk musí překonat.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 25 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Žádné.

Legenda: Tento kurz má název „Dokážeme víc, než si myslíme.“ Zajímaloby mě, zda jste takovou situaci zažili?

Průběh:

1. Zahájí se hra „Místa si vymění ti, kteří....“. Po několika kolech jde do kruhu lektor a řekne: Místa si vymění ti, kteří... Lektor nechá sednout všechny žáky a sám si přisune židli, aby i on mohl sedět. Začíná debata o tématu překonání se a o tom, kdy jsme dokázali víc, než jsme si mysleli?

Žáci odpovídají na následující otázky:

1. Kdy jste se v životě vy nebo někdo z vašeho okolí překonali?
2. Co se vám povedlo, na co jste hrdí?
2. Znáte někoho z historie, o kom by se dalo říci, že dokázal více, než si myslel?

Vysvětlení vzpruhy - Místa si vymění ti, kteří....

1. Židle jsou v kruhovém uspořádání. Židlí je o jednu méně, než je žáků.
2. Lektor je uprostřed a vysvětluje pravidla hry.
3. Ten, kdo je uprostřed, tak řekne větu, která začíná slovy: „Místa si vymění všichni ti, kteří...“
(mají rádi prázdniny, sladké jídlo, počítačové hry atd.)
4. Po vyřčení této věty se zvednou všichni ti, které dané téma zaujalo a snaží se si sednout na jiné místo.
5. Kdo zůstane bez místa, stává se mluvčím uprostřed.

6. Vyzvěte žáky, aby neříkali zjevné věci, jako například barvu očí, oblečení. To, co řeknu jako mluvčí, bych měl sám zažít.

7. Musím si sednout alespoň o jednu židli dále.

Metodická poznámka:

Učitelé i lektori odpovídají také. Právě zkušenost dospělého člověka může být zajímavá.

Připomeňte dětem, že když někdo neví, tak je to v pořádku.

Reflexe:

Překonání čeho a koho vás nejvíce zaujalo?

Co máme společné

Cíle: Žáci přicházejí na věci či záliby, které mají společné.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 20 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Papír A4 do každé skupiny, propisku do každé skupiny.

Legenda: Pojdme zjistit, na kolika věcech se ve skupině dokážeme jednomyslně shodnout.

Průběh:

1. Rozdělíme žáky po 4 – 5 do skupiny. Ve skupině mají žáci 8 – 10 minut na to, aby napsali, co mají společného - na čem se shodne jednomyslně celá skupina. Skupina si zvolí svého zapisovatele a mluvčího.

2. Poté každá skupina prezentuje.

Metodická poznámka:

Zdůrazněte, že se celá skupina musí jednohlasně shodnout. Pokud byť jen jeden žák váhá, pak danou věc nezapisujeme.

Reflexe:

Po prezentaci skupiny můžete volit otázky:

Zvedne ruku ten, kdo by se shodl s touto skupinou. Řekněte v čem.

Cíl: Uvědomění si, že ve spolupráci je síla.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 20 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Svazek špejlí.

Legenda: Kdy jste zažili, že společně jste dokázali víc než sami?

Průběh:

1. Každému rozdáme jednu špejli a řekneme, aby se jí pokusil zlomit - každý zlomí.
2. Řekneme dětem, aby daly všechny špejle doprostřed kruhu. Nyní vyzveme postupně všechny žáky, aby vzali všechny špejle a pokusili se je zlomit. Nepůjde vůbec či hůře.
3. Přivedeme tím žáky k myšlence, že SPOLU dokážeme více, než si myslíme. Ve SPOLEČNÉ spolupráci je síla.
4. Využíváme následující otázky: Co myslíte, že tato situace vyjadřuje? Jakou to má spojitost s námi, jako se skupinou? Odkazuje to na nějakou pohádku, příběh? Proč je snadnější zlomit jednu špejli, ale svazek špejlí už jde hůře nebo vůbec? Jak to můžeme využít ve školním životě? Co by se muselo stát, abyste řekli, že tato skupina dokáže víc, než jste si mysleli?

Metodická poznámka: Není.

Reflexe: Viz průběh.

Skupinové a kooperační aktivity

Cíle:

Žáci spolupracují ve skupině na řešení neobvyklých a problémových situací.

Žáci pojmenují své místo ve skupině.

Žáci analyzují příčiny úspěchu či neúspěchu při řešení úkolů.

Žáci pojmenují skupinové role.

Prostředí: venku

Čas na přípravu: 20 min.

Čas na aktivitu: 95 min.

Počet lektorů: Na každou skupinu jeden lektor.

Pomůcky: Viz jednotlivá stanoviště.

Legenda: Pojďme přetavit slova v činy a společně dokázat víc, než si myslíme.

Průběh:

0. Příprava jednotlivých stanovišť.

1. Žáky rozdělíme do skupin cca po 7-8 tak, aby byly silově a osobnostně vyrovnané.

2. Skupiny putují po jednotlivých stanovištích s kooperačními úkoly. Každou skupinu provádí jeden lektor.

3. Po každé aktivitě (pokud je to třeba) následuje reflexe, srovnání s předchozí aktivitou. Na závěr si každá skupina se svým lektorem udělá uzavření a reflexi. Doporučujeme zapisovat klíčové myšlenky na flipchartový papír.

4. Společná diskuze všech skupin.

Metodická poznámka:

Na jedno stanoviště vyčleňte cca 20 minut na řešení +10 minut na reflexi. Pokud stihnou žáci stanoviště rychleji, tak se přesuňte k dalšímu stanovišti.

Lektor je v roli průvodce. Zásadně neradí skupině, jak má úkol vyřešit. Sleduje proces řešení a vede reflexi.

Žáci často odpovídají v reflexi, že budou příště lépe spolupracovat a komunikovat. Vedte žáky k pojmenování konkrétního chování, v kterém se spolupráce či komunikace projevily.

Není cílem projít všechna stanoviště. Spíše je dobré se důsledně věnovat reflexi skupinového procesu.

Role lektora: Neradí skupině s vyřešením úkolu. Je v roli zadavatele úkolu a jeho hlavní role je ve vedení reflexe po skončení úkolu.

Sobolí šlacha

Cíle: Vzájemná spolupráce.

Rozdělení si rolí.

Prostředí: Venku.

Čas na přípravu: 0

Čas na aktivitu: 30 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Svázané lano, nebo svázané švihadlo.

Legenda: Oblíbená hra Eskymáků pro zahřátí.

Průběh: Jedná se o hru na jednotlivá kola. V průběhu jednoho kola hry provádí každé družstvo jiné úkony. Cílem hry je získat co nejvíce oběhů = bodů.

Všechny žáky rozdělíme do dvou skupin. Losem určíme, které družstvo začíná házet švihadlo.

Hra začíná tím, že jeden člověk z družstva A zatočí 3x nad hlavou lano a odhodí ho co nejdále. Družstvo A, které házelo lano, vytvoří co nejtěsnější hlouček a ten člověk, který odhodil lano, začne tento hlouček obíhat. Jeden oběh = jeden bod. Body z jednotlivých kol se sčítají. Člověk obíhá své družstvo do té doby, dokud si družstvo B nepředá lano od prvního k poslednímu člověku a poslední v řadě neodhodí lano co nejdále.

Družstvo B má za úkol běžet co nejrychleji k odhozenému lanu. Jakmile k němu dorazí, tak vytvoří družstvo B řadu a začnou si lano podávat od prvního člověka k poslednímu mezi nohama a nad hlavou. Jakmile lano dorazí k poslednímu člověku z družstva B, tak ten vezme lano, 3x s ním zatočí nad hlavou a odhodí lano co nejdále. Tím končí jedno kolo hry.

Nyní se role družstev prohodí.

Družstvo B – které házelo lano, vytvoří co nejtěsnější hlouček a ten člověk, který odhodil lano, začne tento hlouček obíhat.

Družstvo A – běží co nejrychleji k odhozenému lanu. Jakmile k němu přiběhnou, tak vytvoří řadu a začnou si lano podávat na střídačku od prvního k poslednímu člověku mezi nohama a nad hlavou. Jakmile lano doputuje k poslednímu člověku z družstva, tak ten ho vezme, zatočí s ním 3x nad hlavou a odhodí co nejdále.

Metodická poznámka:

Upozorněte žáky, že lano se nehází do nepřístupných míst (za plot, na střechu, na strom).

Ať si v družstvu zvolí člověka, který bude počítat oběhy a tedy body.

Body za jednotlivá kola se sčítají. Vyhrává družstvo, které má po skončení hry více bodů – oběhů.

Aby měla obě družstva stejné podmínky, tak se hra musí ukončit při oběhu toho družstva, které běželo v prvním kole pro lano (nezačínalo v prvním kole obíhat, ale běželo pro lano).

Zdůrazněte, že se žáci musí v odhazování lana střídat.

Role lektora: Zadání hry, hlídání pravidel.

Reflexe:

Jak se vám dařilo si střídat místo házejícího?

Jak se vám dařilo dodržovat pravidla?

Co byste nyní udělali jinak?

Reaktor

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Cíle:

Žáci se domluví na řešení úkolu.

Žáci pojmenují role, které měli ve skupině.

Prostředí: Venku - les, louka (v případě nepřízně počasí je možné reaktor realizovat i v místnosti).

Čas na přípravu: 10 min.

Čas na aktivitu: 20 min. aktivita + 10 minut reflexe.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Jednotlivé karty s čísly a písmeny, lano na vyznačení startu, lano na vytvoření kruhu, stopky.

Průběh: V kruhu o průměru cca 3 m jsou umístěny karty, na kterých je výběr čísel od 2 do 24 (cca 8 čísel) a stejně tak výběr písmen z abecedy od B – Z (cca také 8 čísel). (Viz příloha Karty k reaktoru)

Cca 20m od kruhu je startovní čára.

Úkolem skupiny je v co nejkratším čase doběhnout od startu ke kruhu a dotknout se postupně všech čísel popořadě, poté písmen podle pořadí v abecedě a doběhnout zpět za čáru.

V kruhu ale smí být vždy jen jeden člověk a nesmí se dotknout více karet po sobě (tzn. členové skupiny se střídají). Uvnitř kruhu se může dotýkat země vždy pouze jeden žák.

Fáze 1. Návčiková pro určení pořadí doteků čísel a písmen. Celá skupina jde k obvodu kruhu. Zde má skupina cca 5 minut na vymyšlení strategie, jakou zvolí pro dotek čísel a písmen. (Skupina se musí domluvit jakou, kdo bude mít kartu).

Fáze 2. Stopovaná na čas. Skupina jde na start. Na povel lektora vyběhne celá skupina k obvodu kruhu a jednotlivci začínají „vypínat“ své karty. Poté, co poslední žák „vypne“ svoji kartu, tak celá skupina běží zpět ke startu. Stopky se vypínají poté, co poslední žák proběhne startem.

Metodická poznámka:

Před každým opakováním dejte žákům prostor, aby se domluvili na nové a lepší strategii.

Lektor hlídá, aby byl v kruhu pouze jeden člověk.

Ze startu vybíhá celá skupina a celá skupina běží po „vypnutí“ reaktoru zpět.

Role lektora:

Lektor hlídá dodržování pravidel. Doporučujeme také skupinu povzbuzovat při běhu.

Otázky k závěrečné reflexi:

Kdo měl ve vaší skupině jakou roli (vůdce, brzdíč, zdroj nápadů)?

Jak se vyvíjela spolupráce?

Bylo důležité se vzájemně poslouchat? Jak se vám to dařilo?

Našel se ve skupině někdo, kdo měl dobrý nápad a nebyl vyslechnut? Proč tomu tak bylo?

Byla vaše spolupráce lepší, než při předchozí aktivitě? Proč?

Jak se vyvíjela vaše spolupráce v průběhu všech aktivit?

Jaká pravidla se uplatnila/neuplatnila při řešení úkolů?

Jak byste pojmenovali role, které se uplatnily při řešení úkolů?

Jaké role ve skupině obecně dokážete pojmenovat? K čemu je která důležitá?

Živá voda

Cíle:

Žáci spolupracují ve skupině na řešení neobvyklých a problémových situací.

Žáci pojmenují své místo ve skupině.

Žáci analyzují příčiny úspěchu či neúspěchu při řešení úkolů.

Žáci pojmenují skupinové role.

Prostředí: Venku.

Čas na přípravu: 5 minut

Čas na aktivitu: 15 minut + 10 minut na reflexi

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Voda, 1 x PET lahev (1,5 litru), 2 – 4 provázky, kotlík (hrnec, kyblík), lano na vyznačení kruhu 2,5 m.

Průběh:

V kruhu o průměru asi 4m je umístěn kotlík a vedle něj láhev s vodou.

Vodu z láhve je třeba přelít do kotlíku.

Jediné, co je k dispozici jsou 2 - 4 dlouhé provázky (cca 5m dlouhé).

Do kruhu se nesmí vstoupit.

Pokud se láhev zvrhne, může ji postavit pouze lektor. Při rozlité veškeré vody z lahve mimo kotlík si skupina může jít naplnit lahev ke zdroji vody (toalety, potok).

Aktivita končí ve chvíli, kdy je voda přelita do kotlíku (podařilo se), nebo vylita na zem (nepodařilo se).

Metodická poznámka: Čím více dáte skupině pomocných lan, tím bude spolupracovat více lidí. Pokud dáte 2 lana, většinou spolupracují pouze 4 osoby ve skupině. Je to velmi dobré téma do reflexe.

Role lektora: Vysvětluje pravidla. Vede reflexi.

Reflexe:

Jakým způsobem se skupina rozhodla, že zrovna dotyčná čtveřice bude ovládat pomocné provázky.

Jakým způsobem jste se ve skupině domluvili na zvolené strategii?

Jaké role jste měli při této aktivitě?

Jakým způsobem jste se domluvili, kdo bude mít provázky?

Společné psaní

Cíle:

Žáci spolupracují ve skupině na řešení neobvyklých a problémových situací.

Žáci pojmenují své místo ve skupině.

Žáci analyzují příčiny úspěchu či neúspěchu při řešení úkolů.

Žáci pojmenují skupinové role.

Prostředí: Místnost, venku.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 25 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Tlustá fixa, na které jsou navázané provázky, flip. papír.

Průběh:

Cílem skupiny je pomocí přiložené fixy napsat slovo či nakreslit obrázek.

1. Každý žák ve skupině drží jeden provázek.
2. Skupina musí napsat slovo či nakreslit obrázek na flip. papír.

Metodická poznámka:

Mohou zkoušet dvojice, trojice.

Role lektora: Vede reflexi. Pozoruje proces ve skupině.

Reflexe:

Kdo měl ve vaší skupině jakou roli (vůdce, brzdič, zdroj nápadů)?

Jak se vyvíjela spolupráce?

Bylo důležité se vzájemně poslouchat? Jak se vám to dařilo?

Našel se ve skupině někdo, kdo měl dobrý nápad a nebyl vyslechnut? Proč tomu tak bylo?

Byla vaše spolupráce lepší, než při předchozí aktivitě? Proč?

Jak se vyvíjela vaše spolupráce v průběhu všech aktivit?

Jaká pravidla se uplatnila/neuplatnila při řešení úkolů?

Jak byste pojmenovali role, které se uplatnily při řešení úkolů?

Jaké role ve skupině obecně dokážete pojmenovat? K čemu je která důležitá?

3.2 Metodický blok č. 2, večer 1. den, komunikace a společné řešení problematických situací – 3,35 h.

Téma č. 3.2.1 bližší poznání a řešení skupinového úkolu – 90 min.

Životopis

Cíle:

Žáci rozvíjí své komunikační a prezentační dovednosti.

Žáci blíže poznávají své spolužáky.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 30 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Nadepsaný flip. papír s otázkami z přílohy č. 3_životopis na A4_2. blok_odpolední program_1_den, prezentujícímu vytištěnou přílohu Životopis.

Legenda: Mluvit před větším počtem lidí není nikdy jednoduché. Ukážeme si, jak na to a ještě se něco o sobě dozvíme.

Průběh:

1. Uveďte, že tato aktivita rozvíjí schopnost mluvit před větším počtem osob.
2. Zeptejte se žáků, zda již někdy slyšeli slovo životopis. Poté upřesněte, že kdo chce, ten bude v průběhu kurzu odpovídat na otázky ze svého života nám ostatním.
3. Vysvětlete komunikační zásady při prezentaci:
 - a) Postoj nohama mírně rozkročenými do písmene A.
 - b) Pozor na ruce a mimovolné pohyby.
 - c) Oční kontakt se skupinou, ne pouze s vedoucím – pravidlo W.
3. První jde lektor, co životopis uvádí a poté první 3-4 žáci.

Důležité je připomenout žákům pravidlo „STOP“ – když nechtějí, tak ať tuto aktivitu nedělají nebo se sami rozhodnou, na jaké otázky chtějí odpovídat.

Metodická poznámka:

Je důležité, aby šla s prezentací jako první na řadu dospělá osoba. Nejlépe ten, kdo aktivitu uvádí.

Zpočátku mají žáci ostych, ale postupně se osmělují.

Zdůrazněte několikrát pravidlo STOP. Když žáci nechtějí dělat aktivitu Životopis, je to jejich svobodná volba.

Otázky jsou:

Rodina a koníčky

Vlastní jméno a příjmení + věk? Jméno mamky + tatky + kolik je jim let? Co dělá za práci mamka a co tatka? Sourozenci -> jejich jména a co dělají (pracují?; chodí do školy?); Zvířata -> jméno, věk, rasa; případně, zda bych nějaké zvíře chtěl a jaké? U čeho si odpočinu? Moje koníčky? Mé vysněné zaměstnání?

Oblíbené

Jídlo; Pití; Barva; Roční období; Film; Seriál; Den v týdnu; Hudba; Kniha; Časopis.

Po zodpovězení následuje otázka na spolužáky:

Co jsme se dozvěděli nového? Co jsme nevěděli? Co je pro nás překvapivé?

Zhodnocení prezentačních dovedností a v čem je posílit:

Co dělat příště při prezentaci jinak? Co se při prezentaci dařilo? Co chceme ocenit?

Reflexe: Není.

Role lektora: Jde první prezentovat při Životopisu.

Projekt vajíčko

Cíle:

Žáci spolupracují na řešení problémového úkolu ve skupině.

Žáci pojmenují při řešení problémového úkolu svoji roli.

Žáci analyzují při řešení úkolů příčiny úspěchu či neúspěchu.

Prostředí: V místnosti nebo venku.

Čas na přípravu: 5 min

Čas na aktivitu: 6 min.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: Špejle cca 5 na skupinu, izolepa 1 m na skupinu, nůžky do každé skupiny, vajíčko do každé skupiny, 1 m provázku do každé skupiny, pastelky nebo fixy.

Legenda: Můžeme opět vyzkoušet, jak nám funguje společná spolupráce ve skupině. Čeká nás stavba ochrany syrového vajíčka a tvorba plakátu, který nás zve na zátěžový test. Možná si někdo myslíte,

že se vám přece vajíčko musí rozbít - já ovšem věřím, že dokážete víc, než si myslíte. Nezapomeňte, že součástí je také tvorba plakátu! Musíte si dobře rozdělit role ve skupině.

Průběh:

1. Každá skupina dostane 5 špejlí, 1 m izolepy, 1 m provázku a tři papíry A4.
2. Skupina má vyrobit ochranu pro vajíčko – vesmírný modul, aby přežil pád cca z 2 metrové výšky.
3. Skupina také musí vyrobit plakát na papír A4, který zve na danou akci.
4. Zkouška modulu. Před zkouškou mluvčí skupiny ukáže vyrobený plakát na Projekt vajíčko. Poté hodí modul z cca 2 metrové výšky.
5. Po zátěžovém testu se zaměřte na plakáty, které jsou součástí krátké prezentace před testem.
6. Společně si je všechny dejte doprostřed kruhu a sepište na flip. papír veškeré náležitosti, co má mít pozvánka na danou akci (datum, čas, o co jde, dostatečně velkým písmem).

Metodická poznámka:

Dovoleno je používat pouze vybavení, které skupiny získaly od lektora.

Lektor: Zadává aktivitu. Povzbuzuje skupiny při stavbě. Provádí zatěžkávací test modulů.

Reflexe:

Jak jste si rozdělili role ve skupině?

Popište, jak vznikla vaše ochranná konstrukce?

Jaké role jste ve skupině při stavění měli?

3.2.2 Téma č. 2 překonání se a reflexe dne – 80 min.

Člověče nezlob se

Cíle: Překonání obavy z tělesné blízkosti.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0

Čas na aktivitu: 40 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Hrací kostka.

Legenda: Ukáže se, jakou kdo z vás má trpělivost.

Průběh:

1. Žáci sedí v kruhu a všem se rozdává číslo 1 – 6.

2. Poté lektor začne házet kostkou. Ti hráči, kteří mají stejné číslo jako padlo na kostce, se posunou o jedno místo po směru hodinových ručiček. Tudíž zasednou sousedy po své levici.

3. Lektor opět hodí kostkou. Hýbe se pouze ten, kdo není zasedlý. Kdo bude první opět na své židli (i zasedlé), tak vyhrál.

Metodická poznámka:

Hra Člověče, nezlob se, je velmi kontaktní na doteky. Skrývá v sobě rizika ostychu a rizika nezvyku na doteky. Je dobré připomenout pravidlo STOP a popřípadě dát žákovi, který h využije roli např. pozorovatele, časoměřiče, házeče s kostkou.

Žáci berou Člověče jako odreagování. Do většího ponoru můžete jít během reflexe například otázkami typu – Koho nebo čeho se rádi dotýkáte? Kdo jste více dotykoví a kdo spíše odtažití?

Pozor na neuctivé poznámky, které nejsou brány s humorem. Pokud by se vyskytly, tak aktivitu ihned zastavte a věnujte se vzniklé situaci.

Reflexe:

1. Jaké pro vás byly nejzajímavější momenty hry?
2. Kdy pro vás nastaly v průběhu hry kritické nebo klíčové okamžiky?
3. Jaké byly během hry vaše očekávání a obavy?
4. Kdo podle tebe prožíval to samé?
5. Kdy jste byli nejvíce naštvaní?

Kde se objevuje „Dokážeme více, než si myslíme?“. Co je při aktivitě Člověče nezlob se těžké? Nezvyklé -> dotek, vzájemná blízkost. Jak blízkost souvisí s “Dokážeme více, než si myslíme?” Museli jste se hodně překonat? Kdy jste se museli překonat ve škole?

Role lektora: Hází kostkou a říká nahlas padlá čísla.

Reflexe celého dne

Cíle:

Ohlédnutí za celým dnem.

Pojmenování klíčových momentů dne.

Prostředí: Uvnitř.

Čas na přípravu: 5 minut

Čas na aktivitu: 20 minut

Počet lektorů: Všichni.

Pomůcky: Na flip. papíře nadepsané otázky.

Legenda:

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Máme za sebou první den programu s názvem „Dokážeme víc, než si myslíme“. Pojdme se ohlédnout zpět na začátek dnešního dne a společně si říci, jaký vlastně byl.

Průběh:

Vytvoří se vhodná atmosféra pomocí ztlumení světla -> zapálení svíček či vytvoření přítmi.

Uprostřed kruh s papíry, na kterých jsou věty. Můžete poslat „mluvící“ předmět, aby každý mluvil nebo si vybral otázku, na kterou chce odpovědět.

- 1) Nejvíc mě dnes překvapilo....
- 2) Nejvíce mě dnes překvapil (a)...
- 3) Chtěl (a) bych upozornit...
- 4) Chci poděkovat
- 5) Dnes jsem sám sebe překvapil (a)....
- 6) Kdy jsem dnes dokázal víc, než jsem si myslel (a)? Kdy naše skupina dnes dokázala víc, než jsem si myslel (a)?

Metodická poznámka:

Je důležité vytvořit klidnou atmosféru, která povede ke společnému sdílení.

2. den

3.3 Metodický blok č. 3, dopoledne 2. den, Důvěra a odpovědnost za celek – 4,25 h.

3.3.1 Téma č. 1 ranní ladění – 45 min.

Ohlédnutí za předešlým dnem

Cíle:

Zjistit, zda v někom nezůstává něco nevyřešeného z předešlého dne.

Společné naladění.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 0 minut

Čas na aktivitu: 5 minut

Počet lektorů: Všichni.

Pomůcky: 0

Legenda: Než vstoupíme naplno do dnešního dne, tak se pojdme ohlédnout ještě za včerejšími událostmi.

Průběh:

1. Chce někdo říci nějakou myšlenku, dojem, fantazii ke včerejšímu dni?
2. Na škále 0 – 100 procent (0 = nejméně; 100 = nejvíce) ukaž na palci u ruky, jakou máš momentálně náladu a z jakého důvodu.

Životopis

Cíle:

Žáci rozvíjí své komunikační a prezenční dovednosti.

Žáci blíže poznávají své spolužáky.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 30 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Nadepsaný flip. papír s otázkami z přílohy č. 3_životopis na A4_2. blok_odpolední program_1_den, prezentujícím vytištěnou přílohu životopis.

Legenda: Mluvit před větším počtem lidí není nikdy jednoduché. Ukážeme si, jak na to a ještě se něco o sobě dozvíme.

Průběh:

1. Uveďte, že tato aktivita rozvíjí mluvení před větším počtem osob.
2. Zeptejte se žáků, zda již někdy slyšeli slovo životopis. Poté upřesněte - kdo chce, bude v průběhu kurzu odpovídat na otázky ze svého života nám ostatním.
3. Vysvětlíte komunikační zásady při prezentaci:
 - a) Postoj s nohama mírně rozkročenýma do písmene A;
 - b) Pozor na ruce a mimovolné pohyby.
 - c) Oční kontakt se skupinou, ne pouze s vedoucím – pravidlo W.
3. První jde lektor, který životopis uvádí a poté první 3-4 žáci.

Důležité je připomenout žákům pravidlo „STOP“ = když nechtějí, tak ať tuto aktivitu nedělají nebo ať se sami rozhodnou, na jaké otázky chtějí odpovídat.

Metodická poznámka:

Je důležité, aby šla jako první prezentovat dospělá osoba. Nejlépe ten, kdo aktivitu uvádí.

Zpočátku mají žáci ostych, ale postupně se osmělují.

Zdůrazněte několikrát pravidlo STOP. Když žáci nechtějí dělat aktivitu životopis, pak je to jejich svobodná volba.

Otázky jsou:

Rodina a koníčky

Vlastní jméno a příjmení + svůj věk? Jméno mamky + tatky + kolik je jim let? Co dělá za práci mamka a co tatka? Sourozenci -> jejich jména a co dělají (pracují?; chodí do školy?); Zvířata -> jméno, věk, rasa; případně, zda bych nějaké zvíře chtěl a jaké? U čeho si odpočinu? Moje koníčky? Mé vysněné zaměstnání

Oblíbené

Jídlo; Pití; Barva; Roční období; Film; Seriál; Den v týdnu; Hudba; Kniha; Časopis

Po zodpovězení následuje otázka na spolužáky:

Co jsme se dozvěděli nového? Co jsme nevěděli? Co je pro nás překvapivé?

Zhodnocení prezentačních dovedností a v čem je posílit:

Co dělat příště jinak při prezentaci? Co se dařilo při prezentaci? Co chceme ocenit?

Reflexe: Není.

Role lektora: Jde první prezentovat při životopisu.

3.3.2 Téma č. 2 Skupinové úkoly a témata změny – 105 min.

Co bychom chtěli změnit a práce s mottem kurzu

Cíle: Žáci pojmenují, s čím jsou v jejich škole spokojeni.

Žáci pojmenují, co by na jejich škole chtěli změnit?

Žáci pojmenují, co by do jejich školy mělo přijít nového.

Žáci si uvědomí motto kurzu.

Prostředí: Místnost či venku.

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 45 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Flipchartový papír, fixy na flipchart, lepící papírky – post ity.

Legenda:

Tento program má motto kurzu: „Něco se ti nelíbí? Tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“.

Abychom věděli, co chceme měnit, tak je dobré se nad tím zamyslet. A to bude nyní naším úkolem. Pojmenujeme, co se nám na škole líbí, co nelíbí a co by mělo do naší školy přijít.

Důležité je také ovšem vědět, jakou formou je vhodné naše požadavky prosazovat a jakým způsobem o nich komunikovat. A to vše nás čeká v následujících programech.

Průběh:

1) Ukáže se žákům flipchartový papír, na kterém je nakreslen dům. Dům má tři části -> 1) střechu, 2) stěny, 3) trubky, které vedou do domu.

2) Máme připravené tři barvy lepících papírků, tzv. post-itů.

Zelená barva – představuje pozitivní témata – lepí se do oblasti střechy. (Jako zdravé listy stromu.)

Žlutá barva – představuje, co by mělo ze školy odejít. To co se nám ve škole nelíbí, nebo co se nám na škole nelíbí – lepí se do oblasti stěn domu. (Jako odpadající listy stromu – žluté).

Hnědá barva – představuje, co by mělo do školy přijít. To co zde chybí. Ať je to chování či materiální věci – lepí se do oblasti trubek, pod dům. (Jako půda, kořeny – hnědé).

3) Rozdáme dětem zelené post-ity a vyzveme je, aby napsali na jeden papírek jedno téma, věc, která se jim na škole nebo ve škole líbí. Cokoliv, s čím jsou ve škole spokojeni. Jedno téma = jeden papírek.

Po napsání papírku každý žák přečte, co napsal a jde nalepit svůj papírek do oblasti střechy.

Takto pokračujeme se žlutými i zelenými papírky.

4) Přemýšlení nad otázkami - Co s jednotlivými tématy můžeme dělat? Když se nám něco nelíbí, tak komu to máme sdělit? Komu to sdělujeme nyní? Jak můžeme usilovat o změnu? A jakou formou? Jakým způsobem můžeme zjistit takové informace od svých spolužáků?

Metodická poznámka:

Je v pořádku, že se u témat objeví, jak osobní témata tak třídní i celoškolní témata.

S navrženými řešeními a tématy budeme pracovat dále v programu (rozbor motta a procvičení vhodné a nevhodné formy).

Reflexe:

Jaké téma vás nejvíce zaujalo?

Co vás překvapilo?

Na čem panuje v jednotlivých kategoriích největší shoda?

Skupinové žonglování

Cíle:

Rozvoj citlivosti ve skupině.

Rozvoj neverbálního vnímání.

Prostředí: Místnost nebo venku.

Čas na přípravu: 0 minut

Čas na aktivitu: 20 min. + 10 min. na reflexi.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Tři míčky (tenisáky, florbalové míčky).

Legenda: Vyzkoušíme, jak jsme na tom se společným úsilím!

Průběh:

Cílem skupinového žonglování je, aby nám ani jeden míček po co nejdelší dobu nespadol na zem.

Fáze 1. Vytyčení trasy míčku a nácvik žonglování. Celá skupina stojí v kruhu. V první fázi hry si vytyčíme trasu míčku, která se po celou dobu hry nemění. (Míček házíme stále stejnému účastníkovi, trasa míčku se tedy nemění po celou dobu hry). Lektor hodí míček komukoliv ze skupiny, dotýčný si vybere dalšího člena...takto se značí trasa míčku, dokud poslední člen skupiny nehodí míček zpět lektorovi.

Fáze 2. Samotné žonglování. Lektor hodí míček a postupně přidá do hry ještě další dva míčky. Pokud míček spadne komukoliv na zem, tak se vrací všechny tři míčky lektorovi (nebo tomu, kdo začínal házet).

Metodická poznámka:

Skupinové žonglování je neverbální hra (nemluví se ani se nevzdávají žádné zvuky).

Při vytyčování trasy (v první fázi) doporučujeme nastavit pravidlo, že kdo měl míček, tak zvedne ruku.

Je dobré připomínat žákům, že je to hra na přesnost, citlivost a vzájemné napojení - ne na rychlost. Míček může kdokoliv mít v ruce tak dlouho, než uzná za vhodné, že je bezpečné ho odhodit.

Nastavte pravidlo, že míček musíme hodit alespoň ob jednoho účastníka.

Pokud chcete zvýšit napětí ve hře, tak místo míčku použijte například hrnek, mobil. Nějakou věc, která zvýší úsilí a napětí.

Role lektora:

Povzbuzuje skupiny.

Zklidňuje situaci při frustraci účastníků.

Reflexe:

V čem bylo těžké, že se nemohlo mluvit?

Jaké to pro vás bylo?

Co bylo na skupinovém žonglování nejtěžší?

Co se nám jako skupině dařilo?

Co byste nyní dělali jinak?

Tichá pošta

Cíle: Ukázka změny informace po ústním předání mezi několika lidmi.

Prostředí: Místnost, venku.

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 30 min.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: Vytisknutý příběh -> příloha č. 4_tichá pošta_dopolední program_2_den

Legenda: Pokud chceme něco ve škole měnit, tak musíme správně komunikovat a předávat přesně informace (např. mezi spolužáky a učiteli). Někdy se spoléháme na svoji paměť (to si přeci zapamatujeme), předávaná informace nemusí být ovšem zcela přesná.

Průběh:

1. Vybereme 6 žáků. 5 žáků půjde za dveře a jeden zůstane v místnosti.
2. Přečteme mu příběh z vytisknuté přílohy a požádáme ho, aby si příběh co nejpresněji zapamatoval.
3. Poté vyzveme jednoho z žáků za dveřmi, aby si sedl naproti spolužákovi, který si vyslechl příběh jako první. Ten se stává vypravěčem příběhu tak, jak si ho zapamatoval.
4. Po vyslechnutí příběhu se druhý spolužák stává vypravěčem a jde pro svého dalšího spolužáka za dveřmi. Takto si žáci předávají příběh.
5. Na závěr přečte lektor celý příběh z textu.
6. Následuje reflexe.

Metodická poznámka:

Za dveřmi by měl být s žáky další lektor.

Lze vyzkoušet i dynamičtější variantu s předáváním pohybu. Žáci si stoupnou do zástupu. Lektor ukáže poslednímu pohyb (např. jízdu na motorce) a ten předává pohyb žákovi před sebou. Nakonec ukáže lektor původní, originální pohyb.

Reflexe:

Jaké bylo si zapamatovat celý text?

Co vás nejvíce překvapilo?

Nakolik se příběh změnil?

Co by šlo udělat pro ulehčení zapamatování příběhu?

Jaké z toho plyne poučení?

Bílá tvář – evokace k rozboru motta programu

Cíle: Pojmenování vhodné formy komunikace při žádosti.

Prostředí: Místnost, venku.

Čas na přípravu: 2 min.

Čas na aktivitu: 5 min.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: Fixy, nadepsaný flip. papír s vhodnou x nevhodnou formou komunikace.

Legenda: Pokud sdělujete své požadavky nevhodnou formou, tak pak mohou být sebelepší, ale nikdo vás ani nevyslechne.

Průběh:

1. Motivační scénka je ve stylu Divokého západu. Instruktor – Bílá tvář – přijíždí na koni a potkává náhodného pocestného – indiána. Je k němu nezdvořilý, chová se povýšeně, nic moc mu neřekne. Skončí zastřelený šípem.

2. Po druhé je jezdec – Bílá tvář – komunikačně zdatnější. Pozdraví, představí se, řekne, že má ohromnou žízeň a zeptá se, kde by se mohl napít. Indián mu podá džbán s vodou.

3. Vyzveme žáky, aby pojmenovali, proč nebyla Bílá tvář zastřelena.

Metodická poznámka: Žákům můžeme po jejich návrzích, co je vhodná a nevhodná forma komunikace představit pravidlo 5P – pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly) po čem toužím, poděkovat.

Reflexe: Není.

Role lektora: Zapisuje, přehrává scénku.

(Převzato z: Andresová, Z. Klíčení, příběh a řemeslo. Praha: Protisk, 2013)

Popsání vhodné a nevhodné komunikace – scénky lektorů

Cíle: Žáci na základě hraných situací pojmenovávají vhodnou a nevhodnou formu komunikace.

Prostředí: Místnost, venku.

Čas na přípravu: 10 min.

Čas na aktivitu: 20 min.

Počet lektorů: 2

Pomůcky:

Vytisknuté a na flipový papír přepsané:

1. příloha č. 5_Já výroky_3. blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů
2. příloha č. 6_Pravidlo 5P_3.blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů
3. příloha č. 7_neverbální komunikace_3_blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů

4. příloha č. 8_témata scének pro lektory_3. blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů

Legenda: Nyní vám na základě hraných scének budeme ukazovat různé formy chování a komunikace při žádosti nebo v jiných, různých situacích. Po každé scéně budeme společně přemýšlet a psát, co napomáhalo nebo naopak nenapomáhalo ke splnění žádosti nebo ke kladnému vyřešení situace.

Průběh: 1. Dva lektori přehrávají žákům vždy 2x jednu scénku. Jednou použijí nevhodnou formu komunikace a chování, po druhé vhodnou formu komunikace a chování. Po každé scéně společně s žáky přemýšlíme a výsledky zapisujeme na flipový papír, který máme již připravený z evokace (aktivita Bílá tvář).

Metodická poznámka:

1. Pokračujte zapisováním na flipové papíry z minulé aktivity evokace – Bílý jezdec.

2. Uveďte tím, že každá scénka začne hlasitým tlesknutím a skončí trojitým tlesknutím v sekundovém intervalu. Důvodem je odlišení reálné situace od hrané.

3. Typy chování a scének, které se předvedou v inscenačních situacích:

Vynucování – Spolužák si chce sednout na místo ve třídě, kde ty už sedíš. Chceme, aby alespoň jednou týdně byly ve školní jídelně palačinky (sladké jídlo).

Vztekaní se – Dostal jsem špatnou známku. Spolužák mi nechtěně polil tričko vodou.

Říkám to kamarádům, místo abych to řešil – V šatně v tělocvičně jsou rozbité dveře. Chtěli bychom každý svoji skříňku na oběd. Požadavek na automaty ve škole.

Naštvané mlčení – Kamarádka nepřišla na moji oslavu narozenin.

Naštvaní – Ondra měl půjčit Petrovi sešit k dopsání, ale zapomněl sešit přinést - Petr dostal z písemné práce trojku a je naštvaný na Ondru.

Odmlouvání – Učitel po mě chce, abych si lépe připravoval aktovku.

Ignorování – Mám utřít tabuli, ale mě se nechce.

Urážení se – Kamarádka se baví se spolužákem z druhé třídy. Prohráli jsme na tělocviku neférovým způsobem.

4. Seznamte žáky s neverbální komunikací. Nekomunikujeme pouze slovy, ale také tónem hlasu, výrazem tváře, gesty, očním kontaktem, postojem. Napište tyto zásady na flipový papír a ve scénkách schválně tyto prvky v nevhodné komunikaci zdůrazněte.

5. Seznamte žáky s „Já – výroky“ (příloha č.5_Já výroky_3. blok_2. den_dopolední program), převzato z Sadalla, G. A kol. Konflikt, koření života. 2. vyd. Praha: 2004

Já výroky

„Promluva v 1. os.“ a „Promluva v 2. os.“ mají na naslouchajícího velice rozdílné účinky. Tzv. Ty – sdělení většinou zanechává na posluchači dojem, že je souzen nebo obviňován a může si tak vyvodit závěr, že si mluví o něm/ní myslí, že je špatný. Vlastní sebeobrana pak zabere naslouchajícímu tolik času, že ani nestihne rozpoznat nebo porozumět názoru mluvčího. Nehledě na to, že se vůbec nebude zamýšlet nad tím, v čem je problém a jaké ponaučení si lze z toho vzít.

Při „promluvě v 1. o. s.“ se posluchač jen málokdy cítí souzen, protože řeč se točí okolo chtění, potřeb a požadavků mluvčího. Naslouchající bude schopen lépe přijímat to, co řečník říká.

Formální „promluva v 1. o. s.“ nazývaná „Já – sdělení“ má čtyři části. Tyto části většinou začínají:

„Já – sdělení“

Já...(můj pocit)

Když ty... (ty děláš – popis situace)

Protože... (dovysvětlím svůj důvod, proč...)

Chtěl/a bych, abys.... (vysvětluji, co potřebuji nebo dávám návrh nebo doporučení co příště)

Příklad:

Ty výrok: Pěkně mě štve, že si zase koušeš nehty!!

Já výrok: Nelíbí se mi, že si koušeš nehty!!!

6. Výstupy, které by měli žáci po těchto scénkách vidět na flipových papírech a tím být vybaveni do jejich procvičování v další aktivitě jsou:

a) Pravidlo 5P - pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly), po čem toužím, poděkovat.

b) Neverbální komunikace – záleží také na tónu hlasu, výrazu tváře, gestech, očním kontaktu, postoji

c) Já - výroky

Role lektora: Hraní scének, vysvětlování zásad komunikace.

Reflexe:

Napadají vás situace, které jste řešili či prožili a nyní by se dali řešit jinak?

Jaká z nabízených technik či pomůcek vás nejvíce zaujala?

Procvičení vhodné a nevhodné formy komunikace

Cíle: Žáci si na sobě procvičí vhodné a nevhodné formy komunikace při vyřizování požadavku.

Prostředí: Místnost, venku.

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 40 min.

Počet lektorů: Všichni.

Pomůcky: Vytisknutou přílohu příloha č. 9_témata scének pro žáky_3_blok_odpolední program_2_den

Legenda: Nyní si procvičíme situace sami na sobě.

Průběh:

1. Žáci sami procvičují vhodnou formu komunikace.

a) osobní témata

b) témata během žádání o změnu

2. Žáci se rozdělí na tolik skupin, kolik je lektorů. Případně do skupin po 3 – 4.

3. Do každé skupiny se přinesou přepsané požadavky, témata na změnu z 3. odpoledního bloku „Co bychom chtěli změnit na naší škole“. Vyberte ty témata, která žáci musí řešit mezi sebou – **a) osobní témata.**

3. Necháme žáky, kteří chtějí zahrát scénku si vybrat téma, které je oslovilo a čas na přípravu. Poté se scénka přehraje vždy 2 x. Jednou, tak jak proběhla v realitě. Po druhé, jak by šla situace řešit s vhodnou formou, či vylepšenou formou komunikace. Připomeneme žákům, že mohou využívat napsané flip. papíry s Já výroky, prvky neverbální komunikace a pravidla 5P.

3. **Nabízená osobní témata**, která se objevovala v aktivitě „Co bychom chtěli změnit“: braní věcí bez dovolení, shazování věcí z lavice, předbíhání, braní svačiny, pomlouvání, kdo má lepší mobilní telefon, potřeba jít první, chození v zástupu, hádka o to, kdo půjde první, nebo poslední, jestli někdo někoho strčil, vytahování se, posmívání se za vzhled – brýle, rovnátka, hádka o kamaráda, jedno družstvo prohrálo a jedno vyhrálo v TV.

b) Žádost o změnu či požadavek – hudba místo zvonění, sladké jídlo v jídelně, žaluzie do oken, nové počítače do tříd, nové skříňky, lepší vybavení nábytku ve třídách, nové interaktivní tabule, více výletů

Pokud by bylo málo lektorů a hodně dětí, tak se děti rozdělí po třech a pracují sami. Lektor chodí mezi nimi a nabízí konzultaci, pomoc.

Metodická poznámka:

Pokud je málo lektorů, tak lektoři chodí mezi skupinami a konzultují s dětmi způsoby komunikace.

Připomeňte žákům, aby jasně oddělovali začátek scénky tlesknutím a konec třemi tlesknutími.

Role lektora: Vysvětlení pravidel. Hlídní časů.

Reflexe:

Co jsme se naučili?

Jaký byl průběh scének?

Co jsem si uvědomil?

3.4 Metodický blok č. 4, odpoledne 2. den, zvnitřnění prožitého a reflexe programu – 3,15 h.

3.4.1 Téma č. 1 Využití nacvičených forem komunikace a bližší poznávání spolužáků – 80 min.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pozvání ředitele školy

Cíle: Žáci si nacvičí pozvání a vznesení požadavku řediteli školy.

Prostředí: Místnost, venku.

Čas na přípravu: 0.

Čas na aktivitu: 50 min.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: Připravený flipový papír a nadepsané: téma (co), kdo si vezme na starost, může mi pomoci, termín splnění.

Legenda: Můžeme si pozvat vedení školy a probrat s ním naše požadavky. Pojdme si takové sezení s ředitelem zažít.

Průběh:

- 1) Žáci si vezmou napsaná témata, která vznikla při aktivitě „Co bychom chtěli změnit“.
- 2) Z jednotlivých kategorií (Co se nám líbí; Co by mělo odejít; Co by mělo přijít) roztřídí témata pro jednotlivé skupiny ve škole (spolužáci, pedagogický sbor, třídní učitel, provozní zaměstnanci a vedení školy).
- 3) Za pomoci učitele vyberou žáci taková témata, která by chtěli představit vedení školy – ředitelovi.
- 4) Žáci během 5 minut za pomoci učitele vymyslí.
 - a) Jakou formou pozvat vedení školy (ústní, dopis, jiné).
 - b) Kde by se schůzka měla uskutečnit.
 - c) Jak bude místo uspořádané. Jakou formou budou žáci požadavky a témata sdělovat – bude mluvit jeden? Střídat se?
- 5) Jeden z učitelů představuje ředitele školy. Žáci uspořádají místnost a podle domluvy z bodu 4 začnou sdělovat vybraná témata.
- 6) Na flip se napíše téma, co je nutné k řešení - kdo, termín.
- 7) Následuje diskuze o tom, zda chtějí žáci pozvat vedení školy a co z této simulace využijí při případném setkání. Co popřípadě udělat jinak?

Metodická poznámka:

1. Je důležité, aby učitel v roli ředitele neříkal na návrhy NE, ale vždy se zeptal žáků – Jakým způsobem a kdo zjistí informace nebo připraví návrh řešení tématu či návrhu.
2. Připravit si a zapisovat do flipového papíru do kategorií – Téma (co), kdo si vezme na starost, kdo mi může pomoci, termín splnění.
3. Připomeňte žákům pravidlo 5P - pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly), po čem toužím, poděkovat.

Role lektora: pomáhá žákům, je v roli vedení školy.

Reflexe:

Jaký jste měli pocit, když jste byli vyzváni se rozhodnout, kdo si vezme dané téma na starost?

Máte nějaké obavy, když si vezmete na starost nějaké téma?

Jaké obavy to jsou?

3.4.2 Téma č. 2 Silný skupinový zážitek a ukončení kurzu – 65 min.

Přechod třídy

Cíle:

Skupinová kooperace

Prostředí: Uvnitř.

Čas na přípravu: 5 min

Čas na aktivitu: 45 min.

Počet lektorů: 1 - 3

Pomůcky: Židle, lano či švihadlo pro vyznačení cíle.

Legenda:

Čeká nás poslední aktivita, která finálně prokáže, zda dokážeme víc, než si myslíme!

Průběh:

- 1) Postavíme židle do tří řad. Židlí je tolik, kolik je účastníků. Tedy jedna židle pro jednoho účastníka.
- 2) Na druhý konec než jsou židle, vyznačíme lanem či provazem cíl.
- 2) Každý účastník si stoupne na židli. Jakmile lektor řekne start, tak musí být celá posádka naprosto potichu.
- 3) Cílem účastníků je se dostat jako celá posádka do vytyčeného cíle. (Principem přesunu je to, že žák se přesune na židli svého spolužáka, jsou na židli tedy dva, a volná židle se přendá nad hlavami dopředu. Tím se pohybuje celá skupina).
- 4) Celá aktivita je beze slov a zvuků, tedy za absolutního ticha.
- 5) Kdo udělá zvuk – mluvení, rána židlí, spadne ze židle, tak se odebírá jedna židle.
- 6) Hra končí, jakmile se poslední žák dostane za hranici cíle.

Metodická poznámka:

Míru hluku posuzují lektori. Na začátku doporučujeme být přísnější.

Pokud žákům přechod příliš nepůjde, můžete jim přidávat židle a tím ovlivnit úspěšné zakončení kurzu.

Role lektora:

Odebírá či přidává židle v závislosti na hluku.

Reflexe:

Popište průběh přechodu.

Jaké momenty pro vás byly zlomové?

Co bylo nejvíce napínavé?

Kdy se projevila spolupráce?

Čím to bylo, že se vám podařilo dosáhnout cíle?

Reflexe celého kurzu

Cíle:

Žáci reflektují svůj pobyt na kurzu.

Prostředí: Místnost.

Čas na přípravu: 5 minut

Čas na aktivitu: 20 minut

Počet lektorů: Všichni.

Pomůcky: Flipchart, fixy.

Legenda: Není.

Průběh: Na flipchartový papír nakreslete trojúhelník. K vrcholům trojúhelníka napište To, My, Já.

To = vyjádření k programu.

My = vyjádření k naší skupině.

Já = vyjádření k vlastní osobě.

Metodická poznámka: Žáci mluví jednotlivě. Dále se můžeme ptát na největší zážitek? Co se jako skupina naučili? Co se jim dařilo? Koho by chtěli ocenit? Komu poděkovat?

Role lektora: Vyjadřuje se také.

Vzpruhy

Cíle:

Rychlé odreagování.

Krátké hry sloužící ke krátkému přeladění.

Prostředí: Místnost či venku.

Čas na přípravu: 0

Čas na aktivitu: 2 -5 minut

Počet lektorů: 1

Pomůcky: 0

Legenda: 0

1. Z lesa do lesa

V místnosti je položené lano nebo vyznačená čára (z lepenky). Na jedné straně lana jsme v lese, na druhé straně jsme z lesa venku. Žáci si stoupnou na jednu stranu lana – v lese. Pokud lektor řekne z lesa, tak musí všichni skočit na druhou stranu. Lektor může opakovat několikrát stejnou kategorii – např. 3x z lesa. Kdo zaváhá či se splete, tak vypadává.

2. Žabka

Cílem hry je, aby se mezi žáky v kruhu předával tlesknutím rytmický zvuk (žabka).

Žáci stojí v kruhu. Levou ruku mají mírně nataženou k sousedovi po levé ruce. Lektor zahájí hru tím, že pravou rukou tleskne do své ruky a tím pošle zvuk dále. Hra končí tím, že lektor „chytne“ žabku do své ruky.

3. Koňské dostihy

Všichni hráči sedí v kruhu. Napodobují zvuky a náladu při koňských dostizích. Začnou se plácet do stehů v rytmickém sledu napodobující koňský dusot.

Tento pohyb žáci dělají po celou dobu hry. K tomu lektor vykřikuje a předvádí změny. Jelikož je hlavní žokej, tak musí všichni koně v dostihu opakovat to samé. Varianty jsou:

- Zatačka vlevo -> všichni se nahnou doleva a plácají do stehů kolegy.
- Zatačka vpravo -> všichni se nahnou doprava a plácají do stehů kolegy.
- Překážka -> všichni naznačují zdviženýma rukama skok, při kterém krátce vstanou.
- Tribuna s diváky -> všichni začnou jásat a povzbuzovat jednotlivé koně.
- Zmatek mezi koňmi -> všichni začnou frkat.

4. Pudl

Pudl, který právě vylezl z vody, se snaží vytřepat si z kožichu všechnu vodu...

1. Pohodlně se postavíme, nohy rozkročené na šíři ramen.
2. Zatřepeme zlehka a uvolněně dlaněmi (cca 15 vteřin).
3. Postupně třepání sílí a rozšiřuje se i na předloktí a nadloktí, třepeme silně (15 vteřin).
4. Zpomalíme...
5. Vyklepeme vodu i z pravé nohy i z levé nohy.

6. Následně 15 vteřin odpočíváme a užíváme si uvolnění.

5. Bagr – jahoda

Procvičení jmen, rychlé odreagování.

1. Všichni jsou v kruhu.
2. Lektor ukazuje náhodně na konkrétního žáka a říká: „jahoda“ nebo „bagr“.
3. Oslovený žák musí bez otáčení hlavy hned reagovat: na slovo „jahoda“ řekne křestní jméno souseda po levici, na slovo „bagr“ jméno toho po pravici. Když se splete, dostává zlatého bludišťáka, ale pokračuje dál.

6. Evoluce

1. Zeptejte se žáků, co je to evoluce a pojem vysvětlete.
2. Žáci se pohybují po prostoru (třídě) a znázorňují vždy jednu z fází evoluce. Pohyb je doprovázen nějakým typickým gestem, pohybem.
3. Všichni začínají jako „měňavky“. Když se dvě měňavky setkají, tak si stříhnou (kámen, nůžky, papír). Kdo vyhraje, ten postupuje na vyšší vývojovou fázi – rybu. Ta svůj pohyb doprovází dýchání žábami.
4. Nyní se pohybují ve třídě měňavky a ryby. Stříhat si o další vývojovou fázi mohou pouze stejné druhy.
5. Když se potkají dvě ryby, tak ta, co vyhraje, se stává opicí.
6. Opět mohou stříhat jen stejné druhy (měňavky – měňavky, opice – opice, ryby – ryby).
7. Pokud se setkají dvě ryby, tak vítězným se stává člověkem a sedá si na židli.
8. Hra končí, když jsou všichni nebo téměř všichni na židli.
9. Vše se odehrává bez mluvení.

7. Klíčník

1. Uspořádejte židle do kruhu. Dejte o jednu židli méně, než je žáků.
2. Jednoho žáka určete jako klíčníka a dejte mu do ruky klíče.
3. Klíčník chodí uvnitř kruhu a dotykem si vybírá žáky, kteří s ním tvoří řetěz a chodí s ním v kruhu.
4. Když v náhodný okamžik klíčník pustí klíče na zem, musí si všichni, kteří tvoří řetěz, sednout co nejrychleji zpět na židle. Nemusí však na své místo.
5. Na koho nezbylo místo, ten se stává klíčníkem.

8. Drak a princezna

1. Postavte se do kruhu tak, abyste mohli nechat plynule kolovat nějaký předmět z ruky do ruky (šátek, fixu).
2. Vybraný předmět předávejte v kruhu jeden druhému, cílem je, aby předmět „objel“ kruh co nejrychleji.
3. Po několika kolech přidejte druhý předmět: ten první „utíká“ a druhý předmět se ho snaží „chytit“.
4. Po chvíli vyšlete znovu oba předměty najednou, avšak každý na jinou stranu.
5. Hra nebo kolo končí, když se oba předměty setkají.

4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu

Seznam příloh:

příloha č. 1_pravidla na prožitkovém kurzu_1. blok_odpolední program_1_den

příloha č. 2_karty k reaktoru_1. blok_odpolední program_1_den_kooperační aktivity

příloha č. 2_karty k reaktoru_1blok_odpolední program_1_den_kooperační aktivity

příloha č. 4_tichá pošta_dopolední program_2_den

příloha č. 5_Já výroky_3. blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů

příloha č. 6_Pravidlo 5P_3.blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů

příloha č. 7_neverbální komunikace_3_blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů

příloha č. 8_témata scének pro lektory_3. blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů

příloha č. 9_témata scének pro žáky_3_blok_odpolední program_2_den

příloha č. 10_časový harmonogram programu

příloha č. 11_program

příloha č. 12_metodika k programu

Pravidla na zážitkovém programu

1. Mluví jen jeden

- Připomenout žákům, aby mluvil pouze jeden - jinak se jinak informace ztrácí.

2. Nasloucháme si

- Pokud někdo mluví, naslouchám mu.
- Nedělám nic jiného (nekreslím si, nebavím se s kolegou aj.).

3. Nešeptám

Pošeptání čehokoliv sousedovi nepřispívá k bezpečí ve skupině.

4. Nikdo nemá právo zesměšňovat druhé

- Uvedené pravidlo opět slouží k bezpečí ve skupině.
- Pokud se při aktivitě nebo reflexi vyskytne vysmívání se druhým nebo vysmívání se konkrétnímu žákovi, je nutné aktivitu, reflexi zastavit a zjistit příčinu.

5. Pravidlo „STOP“

- Některé aktivity nebo některá témata mohou být pro určité žáky velmi citlivé/á. Z tohoto důvodu mohou využít pravidla „STOP“ a aktivity, tématu se neúčastnit jako aktivní člen. Důležité při zavádění pravidla „STOP“ je sdělit, že pokud žák využije toto pravidlo, nemusí své důvody vysvětlovat, pokud nechce.

- Žák se neúčastní aktivně, ale může být v roli pozorovatele, hlídače pravidel, času.

6) Plachý jelen

- Pravidlo slouží k utišení přílišného hluku kdykoliv během programu i mimo něj. Gesto plachého jelena může použít kdokoliv z účastníků - tedy jak žák, tak lektor, a to kdykoliv se komukoliv bude zdát, že hladina hluku je již nad přijatelnou úroveň.

- Gesto plachého jelena je zvednutá ruka a z prstů ruky vytvoříme symbol jelena – na palec ruky položíme prostředníček a ukazováček, zatímco ukazovák a malíček zdvihne.

Jakmile kdokoliv takto zvedne ruku, tak musí všichni také takto zdvihnout ruku a zároveň přestat mluvit a vydávat jakékoliv zvuky. Až je celá skupina utišená, tak se ruce dají dolů a může se pokračovat v činnosti.

7) Mluvíme k sobě

- Při reflexích dbejte na to, aby žáci mluvili k dotyčné osobě a nikoliv o dotyčné osobě. Žáci jsou zvyklí říkat: „Rád bych ocenil Radku, protože mě překvapila, jak byla v řešení úkolu rychlá.“ (Mluví se o dotyčné osobě, ale ne k dotyčné osobě). Vy je vedte k tomu, aby mluvili k sobě: „Chtěl bych tě Radko ocenit, jak jsi byla v řešení úkolu rychlá.“ (Zde se mluví k dotyčné osobě, nikoliv o dotyčné osobě).

příloha č. 2_karty k reaktoru_1.blok_odpolední program_1_den_kooperační aktivity

Různá písmena a číslice. Počet by měl být stejný nebo cca o 5 karet více než je dětí ve skupině.

V příloze jsou písmena a číslice k vytisknutí. Zde udávám příklad vzoru.

Písmena a číslice na aktivitu Reaktor:

2, 8, 10, 15, 16, 23, 26, 32, 76, 99, 43, C, G, H, R, Z, Y, K, L, E,

Životopis

- Vlastní jméno a příjmení + svůj věk.
- Jméno mamky + tatky + kolik je jim let.
- Co dělá za práci mamka a co tatka.
- Sourozenci -> jejich jména a co dělají (pracují?; chodí do školy?)
- Zvířata -> jméno, věk, rasa; případně, zda bych nějaké zvíře chtěl a jaké.
- U čeho si odpočinu?
- Moje koníčky.
- Mé vysněné zaměstnání.

Oblíbené

- Jídlo.
- Pití.
- Barva.
- Roční období.
- Film.
- Seriál.
- Den v týdnu.
- Hudba.
- Kniha.
- Časopis.

- Co jsme se dozvěděli nového?
- Co jsme nevěděli?
- Co je pro nás překvapivé?
- Co dělat příště jinak při prezentaci?
- Co se dařilo při prezentaci?
- Co chceme ocenit?

Příběh pro tichou poštu

Rozhodoval jsem se, zda mám jít na houby nebo si jít zaplavat do nedávno otevřeného koupaliště. Je to teprve půl roku, co bylo otevřené. Již si nevzpomínám, kdy bylo koupaliště otevřeno po dvou letech rekonstrukce. Myslím, že to bylo v květnu či červnu. Já jsem se tam ovšem dostal až v září.

Na co si ovšem moc dobře vzpomínám, tak to byl plavčík, který měl zrovna službu. Z jeho postavy mě upoutaly jeho dlouhé a vyzáblé nohy, velké břicho, středně velká hlava s dlouhými vlasy. Jeho opálená kůže prozrazovala, že byl jistě nedávno na dovolené. Hádám, že v Bulharsku, Chorvatsku, nebo Egyptě.

Nakonec jsem se rozhodl jít na houby. Rozhodně jsem neprohloupil. Po dvou hodinách hledání jsem si odnášel ve svém hnědém proutěném košíku tři hříby, pět klouzků a čtyři křemenáče. Byl jsem doma před pátou odpolední. Přesně včas, abych stihl hokejový zápas v televizi. Švédsko nakonec vyhrálo nad Finskem 4:3.

pravidlo 5P

1. Pozdravit.
2. Představit se.
3. Proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly).
4. Po čem toužím.
5. Poděkovat.

(Převzato z: Andresová, Z. Klíčení, příběh a řemeslo. Praha: Protisk, 2013)

Prvky neverbální komunikace

tónem hlasu

výrazem tváře

gesty

očním kontaktem

postojem

Témata scének pro lektory

1. Vynucování – Spolužák si chce sednout na místo ve třídě, kde ty už sedíš. Chceme, aby alespoň jednou týdně byly ve školní jídelně palačinky (sladké jídlo).
2. Vztekání se – Dostal jsem špatnou známku. Spolužák mi nechtěně polil tričko vodou.
3. Říkám to kamarádům, místo, abych to řešil – V šatně v tělocvičně jsou rozbité dveře. Chtěli bychom každý svoji skříňku na oběd. Požadavek na automaty ve škole.
4. Naštvané mlčení – Kamarádka nepřišla na moji oslavu narozenin.
5. Naštvaní – Ondra měl půjčit Petrovi sešit k dopsání, ale zapomněl sešit přinést. Petr dostal z písemné práce trojku a je naštvaný na Ondru.
6. Odmlouvání – Učitel po mě chce, abych si lépe připravoval aktovku.
7. Ignorování – Mám utřít tabuli, ale mě se nechce.
8. Urážení se – Kamarádka se baví se spolužákem z druhé třídy. Prohráli jsme na tělocviku neférovým způsobem.

Témata na scénky žáků

a) Nabízená osobní témata: braní věcí bez dovolení, shazování věcí z lavice, předbíhání, braní svačiny, pomlouvání, kdo má lepší mobilní telefon, potřeba jít první, chození v zástupu, hádka o to, kdo půjde první nebo poslední, jestli někdo někoho strčil, vytahování se, posmívání se za vzhled – brýle, rovnátka, hádka o kamaráda, jedno družstvo prohrálo a jedno vyhrálo v TV.

b) Žádost o změnu či požadavek – hudba místo zvonění, sladké jídlo v jídelně, žaluzie do oken, nové počítače do tříd, nové skříňky, lepší vybavení nábytku ve třídách, nové interaktivní tabule, více výletů.

příloha č. 10_časový harmonogram programu

Ukázka časového harmonogramu. Je formátováno na šířku, proto nelze vložit. Stáhněte si PDF verzi ze samostatné přílohy.

1. den programu

		odpoledne (15 - 18)			večer (19.30 - 22)		
14 - 15	15 - 16	17	18	19	20	21	
1. blok - odpoledne (poznávací a komunikační) přivítání, pravidla, jmenovky, harmonogram, vzpruha kde bys chtěl být 14:00 – 14:45	místa si vymění (14:55 -15:10) co máme společného (15:10-15:40) přestávka (15:40-15:50) název kurzu (15:50 -16:10) kooperační aktivity (16:10-17:45) 14:55 – 17:45	Večeře <					

2. den programu

2. den	3. blok - dopoledne (důvěra a odpovědnost) Ranní ladění (8:00-8:05) Životopis (8:15-8:45) Přestávka (8:45-8:55) Co bychom chtěli změnit (8:55-9:40) Přestávka (9:40-9:50) 8:00 – 10:00	Skup. žonglování (10:00 – 10:30) Tichá pošta (10:30 – 11:00) Přest. 10min. 10:00-11:10	Nácvik vhodné komunikace Scénky lektorů (11:10 – 11:35) Scénky žáků (11:35 – 12:15) 11:10 – 12:15	Oběd 12:15 - 13:00	4. blok odpolední – (zvnitřnění prožitého a reflexe) pozvání ředitele (13:00-13:50) přestávka (13:50-14:00) Životopis (14:00-14:30) přestávka (14:30-14:35) přechod třídy (14:35-15:20) přestávka (15:20-15:25) reflexe (15:25-15:45)
---------------	---	--	---	---------------------------	--

Příloha č. 11 program

Text je formátován na šířku, proto nelze vložit. Stáhněte si PDF verzi ze samostatné přílohy.

Programem rozumíme rozepsané aktivity v kategoriích:

Kdy:

Co:

Pomůcky:

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příloha č. 12 metodika k programu

Metodika k programu je totožná s kap. 3 v této příručce. Je dostupná v PDF verzi v samostatné příloze.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů

příloha č. 5_já výroky_3. blok_dopolední program_2_den_scénky lektorů.

Já výroky

„Promluva v 1. os.“ a „Promluva v 2. os.“ mají na naslouchajícího velice rozdílné účinky. Tzv. Ty – sdělení většinou zanechává v posluchači dojem, že je souzen nebo obviňován a posluchač si může vyvodit závěr, že si mluvčí o něm/ní myslí, že je špatný. Vlastní sebeobrana pak zabere naslouchajícímu tolik času, že ani nestihne rozpoznat nebo porozumět názoru mluvčího. Nehledě na to, že se vůbec nebude zamýšlet nad tím, v čem je problém a jaké ponaučení si lze z toho vzít.

Při „promluvě v 1. os.“ se posluchač jen málokdy cítí souzen, protože řeč se točí okolo chtění, potřeb a požadavků mluvčího. Naslouchající bude schopen lépe přijímat to, co řečník říká.

Formální „promluva v 1. os.“ nazývaná „Já – sdělení“ má čtyři části. Tyto části většinou začínají:

„Já – sdělení“

Já...(můj pocit)

Když ty... (ty děláš – popis situace)

Protože. (dovysvětlím svůj důvod, proč....)

Chtěl/a bych, abys.... (vysvětluji, co potřebuji, nebo dávám návrh, nebo doporučení co příště)

Příklad:

Ty výrok: Pěkně mě štve, že si zase koušeš nehty!!

Já výrok: Nelíbí se mi, že si koušeš nehty!!!

(Sadalla, G. A kol. Konflikt, koření života. 2. vyd. Praha: 2004)

Prvky neverbální komunikace

tónem hlasu

výrazem tváře

gesty

očním kontaktem

postojem

6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi

Zpráva o ověření programu v praxi

Závěrečná

I.

Příjemce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008093
Název projektu	Demokracie zážitkem
Název vytvořeného programu	II. Dokážeme víc, než si myslíme: Zážitkový program pro žáky 3. - 5. ročníku ZŠ (2x8h ve škole)
Pořadové číslo zprávy o realizaci	2.

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu	Cílová skupina, s níž byl program ověřen ¹
ZŠ Chrast U Pošty 5, 538 51 Chrast	24. – 25. 10. 2018	25 žáků 4. ročníku ZŠ Chrast
ZŠ Blatná T. G. Masaryka 388 01 Blatná	21. - 22. 2. 2019	25 žáků 5. ročníku ZŠ Blatná
Církevní Veselí nad Moravou Školní 698 698 01 Veselí nad Moravou	18. - 19. 3. 2019	23 žáků 5. ročníku Církevní ZŠ Veselí nad Moravou

¹ Uveďte stručně charakteristiku a velikost skupiny (např. 25 žáků 7. ročníku ZŠ apod.) a název organizace.

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu

a) Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?

Příprava ověření vzdělávacího programu probíhala od září 2018 na ZŠ Chrast, od listopadu 2018 na ZŠ Blatná a od ledna 2019 na Církevní ZŠ Veselí nad Moravou. Manažer klíčové aktivity s koordinátorkou škol začali připravovat program, zjišťovat potřeby zapojených škol, nastavovat evaluaci ověřování s evaluátorem a konzultovat program s didaktickými konzultanty tak, aby co nejvíce odpovídal identifikovaným potřebám škol.

S navrženým programem zážitkového kursu „Dokážeme víc, než si myslíme“ byli následně seznámeni lektoři, kteří ho na ZŠ Blatná, na ZŠ Chrast a na Církevní ZŠ Veselí nad Moravou vedli. Na metodickou správnost programu na místě dohlížel manažer aktivity a didaktický konzultant, který program osobně sledoval a dělal si detailní poznámky. Současně program se školou z organizačního a logistického hlediska zajišťovala koordinátorka škol. Ověřování se tedy zúčastnili 3 přímí realizátoři, didaktický konzultant a koordinátorka škol.

Ověřování samotného se zúčastnilo 25 žáků z 5. ročníku ZŠ Blatná, 25 žáků ze 4. ročníku ZŠ Chrast a 23 žáků z 5. ročníku ZŠ Veselí nad Moravou.

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Zájem škol o ověřování programů právě u nich ve škole byl enormní. Ještě před začátkem projektu jsme oslovili školy, které s CEDU v minulosti spolupracovaly. Ozvalo se jich dokonce víc, než můžeme v rámci 18 ověřování vzdělávacích programů v projektu pokrýt.

Specifický zájem cílové skupiny – žáků z 3. - 5. ročníku ZŠ – byl rovněž veliký. Nakonec se po dohodě se školami ověřování účastnili žáci ze 4. a 5. ročníků.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Cílová skupina – žáci 4. a 5. ročníků ZŠ – reagovala na ověřovaný program velmi pozitivně. V průběhu kursu byli žáci velmi aktivní, při závěrečné reflexi kurs chválili, protože jim otevřel nové obzory v oblasti vlastní odpovědnosti a protože jim kurs pomohl poznat se v nových situacích. To podle nich pomohlo celému kolektivu, který občas čelí negativním emocím mezi některými účastníky.

Z písemné zpětné vazby od žáků, kterou jsme na závěr kursu posbírali, vyplývá, že se jim program velmi líbil, zlepšili si komunikační a prezentační dovednosti a zjistili jakým způsobem a při jakých příležitostech mohou přebírat odpovědnost za své okolí. Na kursu by v naprosté většině nic neměnili, naopak často zmiňovali, že by se podobný program měl opakovat i na výletech mimo školu, případně na začátku každého školního roku.

2. Výsledky ověření

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:

Cíle programu byly:

- Účastníci programu si díky zážitkovým aktivitám zaměřeným na aktivní naslouchání zlepšili své komunikační dovednosti.
- Účastníci programu si posílili schopnost čelit výzvám a přebírat odpovědnost za své okolí.

Cíle programu se během ověřování podařilo naplnit, přestože přebírání odpovědnosti za své okolí je v rámci tak krátkého času poměrně složité téma. Důležité je udržet aktivity v náročnosti odpovídající věku zúčastněných žáků a tematizovat tento cíl především během společných reflexí, kde si žáci pojmenovávají a zvědomují, co se naučili a jak to mohou použít v reálném životě mimo školu.

Při prvním ověřování programu na ZŠ Chrast jsme program koncipovali tak, že se nepřespávalo ve škole, při dalším ověřování na ZŠ Blatná mělo přespání ve škole velký úspěch, proto jsme se rozhodli i při ověřování na Církevní ZŠ Veselí nad Moravou začínat s odpoledním blokem a zařadili aktivity na večer, na škole jsme přespávali a pokračovali druhý den do brzkého odpoledne.

ZŠ Chrast (bez přespání ve škole)

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Úvodní představení proběhlo dobře, aktivita se jmény a gesty se tradičně protáhla a žáci přestávali být soustředění. Musíme vymyslet, jak představení účastníků zrychlit.

Výborná hra na *Upíra*, z které šlo jasně odečíst, že v kolektivu nejsou žádné zásadní problémy a šikana. Podobně proběhl akční *Bang*. Žáci se evidentně znají, proto jsme nezařadili aktivitu *Bingo*, která by v tomto případě nepřinesla nic kvalitativně zásadního a nového.

Výborná aktivita *Co máme společného*, ideálně odpovídající věku - jako doporučení pro starší žáky možné nahradit *Zelenou kartou*.

Aktivita *Fotograf* je skvělá, musíme se ovšem na začátku více věnovat zklidnění a soustředění.

Konečně aktivita *Člověče, nezlob se* rozhodně ideální pro práci s emocemi v kolektivu (Pocity stagnace, Jak zacházet s frustrací a vztekem).

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

Přesun do tělocvičny/haly, kde byla řada stanovišť s úkoly zaměřenými na spolupráci v týmu při řešení výzev a problematických situací. Osvědčilo se uvést aktivity několika rozehřívacími koly *Mnohonožek*, aby se žáci začali soustředit na komunikaci v týmu. Následně výborná zejména aktivita *Věž a Skupinové žonglování*. Důležitá společná reflexe a ohlédnutí za tím, co se naučili za celý den – pojmenování a zvědomení dovedností a situací, z kterých si žáci něco mohou odnést.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Ohlédnutí za předchozím dnem, kdy žáci opět pojmenovali, co jim utkvělo v hlavě. Důležité se k tomu stále vracet, pak mají aktivity skutečný vzdělávací dopad. Povedla se aktivita *Pozdrav*, důležité propojit se zásadami komunikace, jinak to nevyzní.

Výborná aktivita *Tichá pošta*, která odhalila problematičnost komunikace/předávání zpráv a informací ve třídě/skupině. Důležité je, aby „čekající“ účastníky někdo z lektorů řádně zabavil.

Stavba ochranného modulu na vajíčko se ve výsledku povedla, ovšem je snazší, když na každou skupinu dohlíží nějaký dospělý. Aktivity ve škole, při kterých jsou žáci ponecháni bez dozoru, nutně vedou k větší hlasitosti, což může rušit.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Všechny aktivity skvělé (*Z lesa do lesa*, *Pexeso*, ad.). Významná ladící aktivita *Brány* pro tento věk složitá, ale ne neproveditelná. Jen je třeba čas a několik aktivit na zklidnění a dobře provést

přípravu. Zážitek ticha a jednotlivých zvuků na účastníky silně působil a byly dobře připraveni na závěrečnou reflexi.

ZŠ Blatná, Církevní ZŠ Veselí nad Moravou (s přespáváním ve škole)

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Úvodní představení proběhlo dobře a rychle. Na základě předchozího ověřování jsme dokázali aktivity vyladit tak, aby netrvaly příliš dlouho a skupinová dynamika nestagnovala. Úvodní seznamování jsme prokládali ledolamkami a energizery. Kvůli dobré zkušenosti jsme zařadili aktivitu pracující s mottem kursu *Dokážeme víc, než si myslíme*. Na základě evokace s lámáním špejlí si žáci snadno uvědomovali (a pojmenovávali), že spolu dokážeme rozhodně více, než si myslíme, že ve společném spolupráci je síla. Motto nás provázelo celým kursem a žáci se k němu při reflexích dokázali sami vracet.

Později jsme se přesunuli do tělocvičny, kde jsme absolvovali dvě aktivity zaměřené na spolupráci v týmu – žáky jsme však rozdělili do dvou skupiny, aby se v menších skupinách uplatnilo více rozdělování rolí. S žáky ze ZŠ Blatná jsme na klidnění zařadili prezentační aktivitu Životopis, která vzbudila velký ohlas a po hýbacích aktivitách vnesla mezi žáky soustředění.

Večer – tematické zaměření: komunikace a společné řešení problematických situací

V případě ověřování na ZŠ Blatná jsme hned po večeri navázali dalšími prezentujícími s Životopisem, což se ukázalo jako vhodné propojení a navázání programu na místo, kde jsme skončili. S žáky z Církevní ZŠ Veselí jsme na večer zařadili ověřené *Člověče, nezlob se*, a to pak doplnil *projekt Vajíčko*. Kreativní aktivita stavění ochranného modulu na vejce se na závěr dne ukázala jako vhodná, žáci se v menších skupinách nad kreativním úkolem dokázali stále ještě dobře soustředit.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Po evokaci a připomenutí předešlého dne (reflexe, *Životopis*) jsme se zaměřili na to, *Co by chtěli žáci ve své škole změnit*. Začali jsme brainstormingem a dali dohromady vlastní školní situace žáků – což se zdálo užitečné, protože byli motivovaní hledat řešení a po absolvování kurzu je mohou rovnou vyzkoušet. Obecně aktivita opět výborně fungovala z hlediska obsahu. Tato aktivita byla prokládána aktivizujícími krátkými vstupy (vzpruhami) a aktivitou *Tichá pošta*, která dobře ukázala, jak špatně předaná informace může přispět k nepochopení, nepochopení a případně konfliktu.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Pokračovali jsme aktivitou *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!*, kdy jsme se vrátili k mottu a vhodným formám žádosti o změnu (Co mi brání říci autoritě, že se mi něco nelíbí? Zažili jste to? Z čeho je ten strach?). Na otevření debaty o obavách hovořit s autoritu jsme zkusili použít dixitové kartičky, ale ukázalo se, že jsou žáci na takovou formu moc malí (nebo karty moc složité) a nesplnilo to zcela účel. Často totiž zaznívalo, že si žáci tu kterou kartu vybírali, protože mají rádi draky a protože se jim líbila, ale bylo vidět, že o strachu při tom vůbec nepřemýšlí a jsou zaujati víc vizuální formou kartiček.

Na závěr jsme zařadili silně prožitkovou aktivitu *Přechod třídy*, během které se vybudilo soustředění žáků na závěrečnou reflexi. Zde je nutné v případě, že žáci přechod v časovém limitu nezvládají nebo se během aktivity dostanou do bodu, z něhož neví, jak dál – jim pomoci, dodat náhradní židle. U této závěrečné aktivity by žáci totiž měli zažít úspěch.

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

Cíl přebírání odpovědnosti za své okolí je v rámci tak krátkého času, jaký na vzdělávací program máme, poměrně složité téma. Snažili jsme se k němu pravidelně vracet během reflexí a zařadili jsme blok aktivit *Co bychom chtěli změnit*. Při ověřování na ZŠ Chrast, kde jsme začínali

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Na úvod kursu jsme v situaci, kdy žáci se navzájem alespoň povrchně znají a lektoři je potřebují rychle poznat. Představení účastníků se tak musí odehrát, ale pokud možno, co nejrychleji.

Osvědčilo se představení spojit s charakterizujícím pohybem, ale vynechat opakování jmen a pohybů, naopak na závěr nabídnout, zda by si někdo troufnul celé kolečko zopakovat.

Žáci se evidentně znají, proto jsme nezařadili aktivitu *Bingo*, která by v tomto případě nepřinesla nic kvalitativně zásadního a nového. Aktivita na povrchní seznámení není nutné vrstvit, dobře fungují naopak aktivity, které ukazují účastníky v jiném světle a přinášejí poznatky kolektivu dosud neznámé – např. *Životopis*, nebo detailnější/osobnější varianta *Binga*.

Před aktivitou *Fotograf* je důležité zaměřit se na zklidnění a soustředění účastníků, jinak se nabití žáci neovládají do dvojice foťák – fotograf pořádně vcítit. Zařadíme klidnější aktivitu na soustředění – *Palce*.

Aktivita *Člověče, nezlob* je ideální pro propojení s diskusí o emocích v kolektivu i s takto malými účastníky. Na základě hry dokáží popsat, jak se cítili, při reflexi pak mohou popsat, co jim v emocionálně vypjatých situacích pomáhá – nutné předem připravit odpovídající otázky do reflexe.

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

Důležité je střídát prostor a nestrávit celý kurs ve třídě! Náročnější skupinové aktivity je dobré uvést několika rozehrávacími koly, např. *Mnohonožek*, aby se žáci začali soustředit na komunikaci a role v týmu při jednodušším zadání.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Ukazuje se jako nesmírně důležité se nestále vracet k tomu, co žáci zažívají a co si z toho odnášejí, jedine tak mají aktivity skutečný vzdělávací dopad. Aktivitu *Pozdrav* nutné propojit se zásadami komunikace – nechat žáky naformulovat, co jim je příjemné a co naopak nikoliv.

Při aktivitě *Tichá pošta* je nutné, aby „čekající“ účastníky někdo z lektorů zabavil. Nabízí se i možnost rozdělit účastníky do dvou skupin, aby vše probíhalo rychleji. Pak jsou ovšem potřeba čtyři lektoři.

Stavba ochranného modulu na vajíčko podobně vyžaduje, aby s každou skupinou byl nějaký dospělý. Aktivity ve škole, při kterých jsou žáci ponecháni bez dozoru, nutně vedou k větší hlasitosti, což může rušit. Navrhujeme mít 2-3 skupiny ve třídě, v které zůstává v pozadí jeden lektor a hlídá hlasitost žáků.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Při zařazení aktivity *Brány* je třeba věnovat čas několika aktivitám na zklidnění a dobře provést přípravu (vymýšlení zvuků tak, aby je účastníci byli schopni opakovat delší dobu).

Ve školách ZŠ Blatná a Církevní ZŠ Veselí nad Moravou jsme se již soustředili na vyladění programu začínajícího odpoledne, tedy verze s přespáváním ve škole, která se nám více osvědčila a u žáků měla větší úspěch.

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Úvodní představení máme vyladěné. Aktivita pracující s mottem kursu je rovněž vhodně zvolená. Dvě aktivity zaměřené na spolupráci v týmu fungují velmi dobře a ukazuje se, že jsou dostačující. Dobré je, když žáci zažijí v menších skupinách, kde se víc z nich může chopit nějaké role. Na zklidnění a získání pozornosti je výborná prezentační aktivita *Životopis*.

Večer – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

Po večeri lze navázat v aktivitě *Životopis*. Aktivita *Člověče, nezlob se a projekt Vajíčko* není třeba měnit. Možnost přespát ve škole se ukazuje jako produktivní – žáci více udrží linku celého kursu. Jen žáci musí jít včas spát, aby druhý den nebyli zbytečně vyčerpaní.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Po evokaci a připomenutí předešlého dne (reflexe, *Životopis*) jsme se zaměřili na to, co by žáci chtěli ve škole změnit. Téma vlastní odpovědnosti za celek se ukazuje jako poměrně složité. Začali jsme brainstormingem a dali dohromady vlastní školní situace žáků – byli motivovaní hledat řešení a po absolvování kursu je mohou rovnu vyzkoušet. Obecně aktivita opět výborně fungovala

z hlediska obsahu. Vzhledem k věku žáků je vhodné prokládat dlouhou aktivitu krátkými aktivizujícími vstupy a podpořit tak soustředěnost žáků.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Na ZŠ Blatná použitá aktivita *Strach, proč je a co s tím* potřebuje zkrátit teoretický úvod a co nejvíce přiblížit žákům a jejich zkušenostem (během divadelních scének). Jinak hrozí ztráta pozornosti na samém závěru kurzu. Proto je důležité zařadit na závěr ještě jednu silnou aktivitu jako *Přechod třídy*, která žáky v odpoledních hodinách zaujme, vybudí a dodá myšlenkový materiál pro závěrečnou reflexi. Aktivita *Přechod třídy* by měla být zážitkem úspěchu, je tedy dobré ošetřit, aby to třídní kolektiv v limitu zvládl.

U aktivity *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!* jsme zkrátali teoretický úvod a vyřadili schémata strachu a obav. Použití dixitových kartiček se neukazuje jako nosné, zbytečně odvádí pozornost žáků jinam, k samotným obrázkům.

c) Bude/byl vytvořený program upraven?

Vytvořený program kurzu byl detailně konzultován s realizátory, didaktickým konzultantem, evaluátorem a celkově společně v celém realizačním týmu. Všechny podněty byly zohledněny a jsou zapracovávány do finální verze programu.

d) Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?

Všem **cílům programu** nebudou explicitně věnovány konkrétní aktivity. Naopak cíl přebírání zodpovědnosti za své okolí budeme tematizovat především během společných reflexí aktivit, kde žáci zažívají spolupráci a zodpovědnost za skupinu. Tak si žáci i u tak těžkého cíle úměrně svému věku pojmenují a zvědomí, co se naučili a jak to mohou použít v reálném životě mimo školu.

V případě varianty, kdy se nespí ve škole a program začne dopoledne:

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- Představení účastníků proběhne co nejrychleji. Budeme představování propojovat s charakterizujícím pohybem, ale vynecháme opakování jmen a pohybů. Na závěr představovacího kolečka účastníkům nabídneme, zda by někdo chtěl celé kolečko zopakovat.
- Aktivitu *Bingo* připravit v detailnější/osobnější variantě.
- Před aktivitou *Fotograf* se zaměříme na zklidnění a soustředění účastníků, zařadíme klidnější aktivitu na soustředění – *Palce*.
- Pro aktivitu *Člověče, nezlob se* připravíme otázky do reflexe zaměřené na emoce a práci s nimi.

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- Na úvod náročnějších skupinových aktivit zařadíme několik rozechřívacích jednodušších aktivit, např. *Mnohonožek*.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- Aktivitu *Pozdrav* propojíme se zásadami komunikace – necháme účastníky naformulovat, co jim je příjemné a co naopak nikoliv.
- Pro aktivitu *Tichá pošta* připravíme úkoly pro „čekající“ účastníky.
- Pro aktivitu *Stavba ochranného modulu na vajíčko* se rozdělíme tak, aby v každé třídě byly 2-3 skupiny a jeden dospělý, aby mohl korigovat hlasitost skupin.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- Při zařazení aktivity *Brány* se budeme věnovat nejdříve přípravným aktivitám na zklidnění a pohyb v prostoru v tichosti, např. *Sardel*.

Předem budeme věnovat delší čas přípravě – vymýšlení zvuků tak, aby je účastníci byli schopni opakovat delší dobu.

V případě varianty s přespáváním ve škole (ZŠ Blatná, Církevní ZŠ Veselí nad Moravou):

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- e) Při dvou aktivitách zaměřených na spolupráci v týmu žáky rozdělíme do menších skupin, aby měli možnost zažít více rolí.
- f) Aktivita pracující s mottem kursu nás bude provázet celým kursem a bude se na ni pravidelně odkazovat.

Večer – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- Po večeru navážeme podobnou aktivitou jako před ní, osvědčil se *Životopis*.
- Budeme střídat prostor, abychom nestrávili celý kurs v jedné třídě.
- V případě přespávání ve škole je dobré ohlídat, aby žáci šli včas spát, aby druhý den nebyli zbytečně vyčerpaní.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- g) Soustředit se na osobní zkušenosti žáků. Lektori by neměli přinášet vlastní témata.
- h) S ohledem na věk žáků budeme prokládat dlouhou aktivitu krátkými aktivizujícími vstupy.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- i) U aktivity *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!* není třeba používat dixitové karty. Naopak je dobré pozvat vlastní zkušenosti žáků, nechat je vygenerovat seznam situací, které znají a zažívají.
- j) U aktivity *Strach, proč je a co s tím* zkrátíme teoretický úvod a co nejvíce ji během divadelních scének přiblížíme žákům. Úvodní scénky si připraví samotní lektori.
- k) Na závěr zařadíme ještě jednu silnou aktivitu (*Přechod třídy*), která žáky v odpoledních hodinách zaujme, vybudí a dodá myšlenkový materiál pro závěrečnou reflexi. Tato aktivita by měla být zážitkem úspěchu, je tedy dobré reagovat na situaci a ošetřit, aby to třídní kolektiv v limitu zvládl.

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření²

l) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Program byl celkově hodnocený jako vyvážený a vhodně zaměřený. Vyzdvihováno bylo to, že se střídaly aktivity náročnější na pozornost a aktivní zapojení žáků s aktivitami, která měly naopak „odpočinkovější“ ráz. Oceňováno bylo to, že jednotlivé aktivity na sebe navazovaly, a právě skrze střídání náročnějších a méně náročnějších aktivit program velmi příjemně plynul, i když byl náročný a dlouhý. Rovněž bylo kladně hodnoceno, že část aktivit probíhala uvnitř a část venku. Právě venkovní aktivity byly hodnoceny pozitivně, protože dle zúčastněných nejvíce přispívaly k celkovému kladnému dojmu z kurzu. S takovými aktivitami se totiž žáci běžně nesetkávají.

Žáci byli z programu kursu nadšení, bylo evidentní, že se s podobným přístupem a zážitkovou pedagogikou nesetkávají. Oceňovali, že si všechny aktivity mohli vyzkoušet na vlastní kůži a nedocházelo k „teoretizování.“ Chválili sympatické lektory, aktivitu *Životopis*, během níž, se dozvěděli spoustu dosud neznámých věcí o sobě navzájem, a kooperační aktivity. Žáci si současně na závěr kursu slibovali, že se pokusí společně navrhované a diskutované změny ve škole vhodnou formou prosadit.

² Vychází z evaluačních dotazníků žáků, učitelů, realizátorů programů – pracovníků neformálního vzdělávání či záznamů z rozhovorů s dětmi, které příjemce financuje.

m) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Nejlépe byla v rámci ověřovací skupiny hodnocena práce lektorů a především to, jakým způsobem lektori vytvářeli a pracovali se skupinkami žáků. V tomto ohledu byla nejkladněji hodnocena práce s motivací žáků a časté obměňování skupinek, což přispělo k tomu, že žáci stále nacházeli novou motivaci pro zapojení se do skupinových prací. Rovněž bylo oceňováno to, že kurz byl z velké části zaměřen na osvojování/prohlubování sociálních dovedností a komunikačních dovedností. Rovněž velmi pozitivně bylo hodnoceno to, jak byl kurz koncipován, co se střídání různých aktivit a různých míst, kde se aktivity realizovaly, týče (viz výše).

Žáci oceňovali zejména *kooperační aktivity* a *Přechod třídy*. Současně se jim velmi líbilo, že mohli přespat společně ve škole.

n) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Obsah programu byl hodnocen kladně, především v souvislosti se střídáním aktivit různé povahy a náročnosti. Všechny aktivity byly hodnoceny jako vhodně zařazené s tím, že by pro příští kurzy měly být zachovány, aby byl naplněn cíl kurzu. Příkladem může být zařazení aktivity *Člověče, nezlob se* a aktivity *projekt Vajíčko*, kdy prvně jmenovaná byla pojatá jak legrace, mezitím co druhá aktivita sledovala hlubší cíl. Kladně s ohledem na zapojení žáků a přínos pro ně byly hodnoceny aktivity *Životopis*, *vajíčko* a *kooperační aktivity*, které se konaly venku. Jak již bylo řečeno, aktivity, které se konaly venku, byly pro žáky atraktivní a zároveň důležité, neboť se zaměřovaly na situace, které žáci běžně ve škole nezažívají. V případě aktivity *Životopis* bylo oceňováno, že se žáci o sobě dozvěděli něco nového a především to, co mají společného. V případě rakety šlo o to, že úspěch v této aktivitě byl žáky vnímán jako velmi prestižní. Tato aktivita je velmi vtáhla. Pozitivně byly hodnoceny i aktivity *Tichá pošta* a při hraní scének s tematikou školní jídelny či komunikace s řidičem autobusu. Bylo oceňováno to, že jsou to situace, které vyžadují komplexnější sadu dovedností, a proto jsou velice důležité pro rozvoj komunikačních dovedností žáků.

o) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

Organizační a materiální zajištění kurzu bylo hodnoceno kladně, resp. nezazněly výtky směrem k těmto aspektům kurzu. Kladně bylo hodnoceno především organizační zajištění. Lektori byli velmi chváleni. Jistá výhrada zazněla pouze při ověřování programu se žáky Církevní škola Veselí nad Moravou a to k místu realizace programu, viz níže.

p) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

Jak již bylo uvedeno výše, realizátoři, a především lektori byli hodnoceni velmi kladně. Konkrétně zazněly pochvaly nad tím, jak realizátoři perfektně pracovali se skupinou, vnímali různá rozpoložení skupiny a v tomto ohledu na ni i reagovali. Kromě toho bylo velmi ceněno, že všichni členové týmu byli velice trpěliví a velmi komunikačně zruční, čímž výrazně napomohli kladnému dojmu ze strany účastníků kurzu. Dále byl oceněn způsob kladení otázek, nehodnotící přístup a popisná zpětná vazba.

q) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

V rámci kurzu ve Veselí nad Moravou účastníci zmínili dvě výhrady/připomínky. Za prvé šlo o místo, kde se program realizoval, přesněji řečeno místo, kde žáci přespávali. Tímto místem byla škola, na které byl program realizován. Na jednu stranu to účastníci oceňovali (především s ohledem na finanční náročnost), na druhou stranu, pokud by měli možnost něco měnit, bylo by to právě místo

přespání. Ve druhém případě se jednalo o velikost skupin, ve kterých se pracovalo. U některých aktivit zazněly výhrady k tomu, že skupinky byly početnější, než by bylo vhodnější s ohledem na to, že početnější skupinky podněcovali žáky k „davovému“ chování. K průběhu kurzu v Chrastu a v Blatné se žádné připomínky ani výhrady neobjevily.

r) *Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?*

Výše uvedené výhrady zazněly pouze jednou. Jiné výhrady se neobjevily.

s) *Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

Všechny připomínky pečlivě shromažďujeme a následně zapracováváme do finální verze programu.

t) *Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?*

Realizátoři byli s ověřováním programu spokojeni. Po organizační stránce vše proběhlo k absolutní spokojenosti, materiálně se nám rovněž podařilo všechny potřebné pomůcky zajistit ještě před kursem.

Z programového hlediska jsme ověřování vnímali jako závěrečnou pilotáž finální verze programu. Několikrát se objevily momenty slabšího soustředění žáků, na ty se ve finální verzi programu budeme soustředit.

u) *Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?*

Úpravy programu jednoznačně navrhujeme, většinu jsme na základě zpětné vazby přímých realizátorů ověřování popsali výše, v bodu 2 – výsledky ověření.

Zpracujeme navržené úpravy v oblasti dynamiky programu (aby nedocházelo ke ztrátě koncentrace žáků). U specificky zaměřených skupinových reflexí připravíme příslušené rozvíjící otázky (práce s emocemi).

v) *Budou tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

Návrhy rozhodně do finální verze programu zapracovány budou.

w) *Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zapracovány do další/finální verze programu:*

Při variantě nepřespávání ve škole (ověřování na ZŠ Chrast):

Cíle programu – cíl přebírání zodpovědnosti za své okolí budeme tematizovat během společných reflexí aktivit, kde žáci zažívají spolupráci a zodpovědnost za skupinu.

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- Představení účastníků proběhne co nejrychleji.
- Budeme představování propojovat s charakterizujícím pohybem, ale vynecháme opakování jmen a pohybů.
- Aktivitu *Bingo* připravíme v detailnější/osobnější variantě.
- Před aktivitou *Fotograf* se zaměříme na zklidnění a soustředění účastníků, zařadíme klidnější aktivitu na soustředění – *Palce*.
- Pro aktivitu *Člověče, nezlob se* připravíme otázky do reflexe zaměřené na emoce a práci s nimi.

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- Na úvod náročnějších skupinových aktivit zařadíme několik rozechřívacích jednodušších aktivit, např. *Mnohonožek*.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- Aktivitu *Pozdrav* propojíme se zásadami komunikace – necháme účastníky naformulovat, co jim je příjemné a co naopak nikoliv.
- Pro aktivitu *Tichá pošta* připravíme úkoly pro „čekající“ účastníky.
- Pro aktivitu *Stavba ochranného modulu na vajíčko* se rozdělíme tak, aby v každé třídě byly 2-3 skupiny a jeden dospělý, aby mohl korigovat hlasitost skupin.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- Při zařazení aktivity *Brány* se budeme věnovat nejdříve přípravným aktivitám na zklidnění a pohyb v prostoru v tichosti, např. *Sardel*.
- Předem budeme věnovat delší čas přípravě – vymýšlení zvuků tak, aby je účastníci byli schopni opakovat delší dobu.

Při variantě s přespáním (ověřování na ZŠ Blatná a Církevní ZŠ Veselí nad Moravou)

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- x) Při dvou aktivitách zaměřených na spolupráci v týmu žáky rozdělíme do menších skupin, aby měli možnost zažít více rolí.
- y) Aktivita pracující s mottem kursu nás bude provázet celým kursem a bude se na ni pravidelně odkazovat.
- z) Aktivitu *Životopis* je možné zařazovat v pravidelných intervalech, vždy nechat prezentovat 2-3 žáky. Udrží se tím motivace a dynamika skupiny.

Večer – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- aa) Po večeri navážeme nějakou podobnou aktivitou, osvědčil se *Životopis*.
- bb) Budeme střídát prostor, abychom nestrávili celý kurs v jedné třídě.
- cc) V případě přespávání ve škole je dobré ohlídat, aby žáci šli včas spát, aby druhý den nebyli zbytečně vyčerpaní.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- dd) Soustředit se na osobní zkušenosti žáků. Lektoři by neměli přinášet vlastní témata.
- ee) S ohledem na věk žáků budeme prokládat dlouhou aktivitu krátkými aktivizujícími vstupy.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- ff) U aktivity *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!* není třeba používat dixitové karty. Naopak je dobré pozvat vlastní zkušenosti žáků, nechat je vygenerovat seznam situací, které znají a zažívají.
- gg) U aktivity *Strach, proč je a co s tím* zkrátíme teoretický úvod a co nejvíce ji během divadelních scének přiblížíme žákům. Úvodní scénky si připraví samotní lektoři.
- hh) Na závěr zařadíme ještě jednu silnou aktivitu (*Přechod třídy*), která žáky v odpoledních hodinách zaujme, vybudí a dodá myšlenkový materiál pro závěrečnou reflexi. Tato aktivita by měla být zážitkem úspěchu, je tedy dobré reagovat na situaci a ošetřit, aby to třídní kolektiv v limitu zvládl.

7 Příloha č. 4 - Odborné a didaktické posudky programu

Odborné a didaktické posudky přikládáme zvlášť, neboť pro zveřejnění nemusí být tato příloha připojena.

8 Příloha č. 5 - Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu

Elektronickou kopii nabídky ke zveřejnění programu na portálu www.rvp.cz přikládáme zvlášť, neboť pro zveřejnění nemusí být tato příloha připojena.

9 Nepovinné přílohy

Další nepovinné přílohy nepřikládáme.

